

LTREMtinys

LIETUVOS TREMTINIŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

EINA NUO 1988 m. SPALIO 28 d.

1990 m. GEGUŽĖ Nr. 6 (21)

LIETUVA - MARIJOS ŽEMĖ

Z. O. D. Engres.

Madona prie Komunijos taurės. Drobė, aliejus. Paryžius, 1845

Visoms Lietuvos motinoms, iškentusioms Sibiro badą ir šaltį, savo vaikų netekėj, kalinių, partizanų ir „rekrutų“ motinoms, ir visoms — laimingoms ir juo labiau likimo nuskriaustoms — reiškiame gilią pagerbą ir padęką už Jūsų ištvermę, meilę ir pasiaukojimą.

Telaimina Jus ir mūsų Lietuvą, žengiantį sunkiais Nepriklausomybės keliais, švenčiausioji Dievo Motina!

A. VILNIS MAMAI

Pavasaris žiedais nusagstė
Pievas — širdies lankas,—
O žvaigždės iš dangaus
Nukrito į motinų rankas.

O Tu, mamyte, jas įpynel
Į mano lūkesčių svajas —
Rietimai drobių kraicio skrynoj
Mane į Tėviškę nuves.

Ten lino pasakoj atrasiu
Tavajį veidą ir akis...
Ratelis suksis vėl po langu,
Neges lemputė per naktis.

Ir per naktis neges žvaigždutę,
Kurią įpynel į svajas,—
Ji ištvermės mokė motutę,
Mane į pergalę ji ves.

Nijolė MARKAUSKAITĖ-RIMKUVIENĖ BALtas VYTIS

Per žemę baltas Vytis atšuoliuoja,
Iškėlęs šviesų kardą virš galvos!
Grandinės, grotos griūna po Jo kojų
Ir vėl nušvinta vardas Lietuvos!

Ilgai mes ējom į šią šviesią dieną.
Svajonę slaptą nešėme širdy,
Kad peržengęs klaikios vergijos sieną,
Vėl būsi mūsų Laisvės Tu šauklys!

Tu su pavasariu gaiviu atskriješ,
Pažadink žemę kilti su Tavim!
Trispalvės plazda laisvos kovo vėjy
Ir plaka unisonu su širdim.

1990 03 12

O mano mama negrižo

Jau keli dešimtmiečiai prabėgo, kai aš tave, o Motina mano, palydėjau į Altajaus kalnelį, balsa, eidama paskui Tavo karsta. Taip, keli dešimtmiečiai, bet iki šiol tas prisiminimas degina širdij, o tasyk man buvo labai balsu. Ejau, ir mano vaikiška galvele negalėjo nelekti suvokti, kas gi čia atsitiko, kad Tu neatstikeli, nepriein, nepaglostai manęs ir neapklausi, ko aš vekliu. Aš tada jau žinojau, kad gallima netekti daug ko: savo lovytės, megliamos lėlės ir ginto klemo, kuriamė taip gera būdavo lakstyti... Bet netekti Tavęs? Tai neįmanoma. Tai reikštų netekti visko. Tu buvai mano pasaulėlio pradžia ir pabaiga. Buval užuovėja, kai Sibiro vėjas kiaurai kočė per menką drabužį, siluma, kai žvarbo ran-

kos ir kojos, duonos kąsnis, tegu ir sprangus aškinės duonos kąsnis, kai iš bado aptemdamo akyas. Buval paguoda ir nusiramintimas, kai kas nors iškaudindavo neužgrūdintą valkišką šerdele. Ir staiga neliko nieko. Neobliuotų lenčių karstas, kraupū žemės grumstų dūžiai, o po to — tuščias pasaulis, kurtame mažom kojom — jokios atramos.

Prabėgo kelios dienos. Ir vieną rytą, vieną saulėtą ankstyvą birželio rytą mane iš miego pažadino viltis. Siandien Tu pas mus pareisi. Pareisi, Motin mano, atgal iš to kalnelio, kuris antai matomas iš šito sliauro klemo. Ir aš, neabejodama savo vilties tikrumu, atsisėdau visai ramči ir pradėjau Tavęs laukti. Laiko buvo dar daug, iki pat Saulės laidos. Valkai bėgo mau-

dysis į Biją, o aš sėdėjau klemė, pakelusi aukštyn galvą. Aš gi negalėjau praletsi tos akimirkos, kai ten viršuje, tarp pelynų ir kitų juosmenų siekiančių žollų, priželusiu aplink kapinaltes, baltu rūbu pasirodysi Tu, brangioji mano, vienintelė mano. Nežinau, nesusimąsciau, kodel laukiau tavęs balto, nors išlydėjom tamšią suknę...

Valkai éjo į kalnus žemnagiauti, o aš vėl likau sėdėti klemė. Paskui labai greitai pradėjo artėti vakaras, saulé lyg tyčia émė sparčiai riedėti prie dangaus krašto, bet aš vis dar buvau ramči, nes tai turėjo atsitikti, iki jai nusileidžianti. Akių neatitraukiau nuo kalnelio ir ne ištupom, o širdimi džiaugsmingai kartojau: „Tu ateisi, jau greit ateisi, Mamyte mano, aš tikrai

žinau. Tu gi nepaliksi mūsų vienę šitoj svetimoj žemėj, kur niekas nepriglaudžia ir nepaglos-to.“

Bet saulė negalestingai smigo vis žemyn ir žemyn ir šiai jau savo krašteliu palietė kalnų. Tada aš įsitempiau lyg stoga ir virtau vien akimis, ryjančiomis klekvieną žolės krustelėjimą ten kalnelyje. Aš vis dar tikėjau. Tikėjau ne stebuklui, o tuo, kas atrodė neabejotinai tikra, kad Tu ir mes su broliliuku — tai kažkas nedaloma, ir jokia kliūtis, net toji, kuria žmonės keistai vadina mirtimi, mums negali-oja.

O kai iš saulės iško vienas vienintelis švytintinis ruoželis, aš maniau, kad iš jātros sprogs širdis. „Va, dabar, dabar, šią minutę, šią paskutinę akimirką Tu...“ Bet staiga visai ne laiku. Tavęs nepalaukęs, užgeso paskutinis saulės spindulys. Aš iškau sėdēti suakmenėjusi ir tik

tada supratau, suvokiau ta kelsią tlesą — Tu nėkada nebegrįsi pas mus. Ir į Lietuvą. Nieka-dė. Man regis, īasyk aš pasenau keliais dešimtmiečiais. Ta minu-tę mirė ir mano vaikystė, o aš pati tapau motina, nes greta slo-vėjo mažesnis už manę nuskuręs berniukas, kuriam dar daugiau reikėjo globos ir šilumos. — mano brolukas. Dabar nebéra ir jo, Mama. Tu tikriausiai tai žini-ai. Žinai ir dar daugiau: kella-si Lietuva.

O gal tasyk, valyksteje, tai buvo ne Tavo, o turinčios prisi-kelti iš kapo Lietuvos įvaizdis. Gal Jos aš laukiau anam Sibiro kalmely, įsmiegusis akis į kapi-naitę! Kas žino? Tada Ji ne-atejo, bet laukimąs buvo ne vel-tut. Siandien šiai plakstosi virš mūsų galvų Jos baltas rūbas. Ar regi ji iš aukštynių. Motin ma-

Laima ŽASINAITĖ-BRAZDEIKIENĖ

1990 m. gegužė

TREMINTINYS

2

VISKA IŠTVERSIME!

1990 m. balandžio 19 d. jau nuo 17 val. žmonių būriai rimkosi prie Lietuvos AT rūmų į tremtinį, politinių kalinių, laisvės Lygos ir krikščionių demokratų partijos organizuojamą mitingą. Salia Lietuvos ir Estijos valstybinių vėliavų plevėsavo Prienu, Jurbarko, Jonavos, Pasvalio ir kitų Tremtinijų sajungos skyrių vėliavos, aikštė margavo šukiai ir plakatai. „Pritariame AT nutarimams ir kovo 11 d. Nepriklausomybės Atkūrimo Aktui!“ „Iškentėjome prie Laptevų jūros, iškentėsime ir blokadą!“ — iškilmingai pareiškė čia susirinkę sovietų represijas patyrę žmonės.

Nuaidė daina ir netilo iki mitingo pradžios.

Gražu, kad mitingą pradėjo Brazdžionio poezijos posmai ir Nijolės Ambrazaitytės daina.

Antanas Paulavičius tylos minute paprasė pagerbti žuvusiuosius už laisvę ir tuos, kurie nesulaukė šių džiugų dienų, kviečia būti ryžtingiems, tvirtiems.

Laisvės Lygos lyderis Antanas Terleckas kalbėjo apie dvi veidišką LKP kai kurių narių veiklą, pastangas suskaldyti tautą. „Šiandien neturime kita žmogaus, kuris taip ryžtingai kovotų ir gintų Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą kaip V. Landsbergis. Paremkime jį ir apginkime.“

Lenkų Tremtinijų Bendrijos atstovas Romualdas Ječelskis kvietė visų kitų tautybų likimo brolius tremtinius paremti Lietuvos nepriklausomybės siekius.

Kalbėjo buvęs partizanas Antanas Lukša. Lietuvos tremtinijų sajungos prezidentas ir AT deputatas Balys Gajauskas kvietė visus pasižadėti, kad remia ir rems AT pirminkinį V. Landsbergį ir naujają Lietuvos vyriausybę.

Ispūdingiausias mitingo momentas — kai pasirodė V. Landsbergis, jo žmona Gražina Ručytė ir pavaduotojas Romualdas Ozolas. „Kai tauta atsišveikina su baime, nebaisi jokia blokada“, — R. Ozolo žodžiai.

— Šiandien mūsų tauta vėl klupdoma ant kelių. Reikia stiprybės, reikia ne tik vyriškos, bet ir moteriškos stiprybės, — pabrėžė Gražina Ručytė-Landsbergienė, Irkutsko tremtinė. — Išversime. Tepadeda mums Dievas.

Sveikino Estijos tremtinijų sajungos „Memento“ atstovas,

linkėjo būti tvirtiems.

— Estija, Estija, Estija! — aiði aikštė.

— Buvome tremiami ne tik iš Tėvynės, bet iš kalbos, paþrocių, tikėjimo, pagarbos sau ir savo žemei, — sako V. Landsbergis. — Reikia padėti suprasti laisves vertę. Aciū, kad čia atejote, kad čia esate. Laisvė ir Lietuva neatskiriamos.

Tremtinį ir krikščionių demokratų vardu kalba gerb. J. Bieliauskienė.

Vilniaus Tremtinijų Bendrijos pirminkas Saulius Žukauskas perskaito mitingo rezoliuciją, kreipimasi į Tarybų Sajungos prezidentą M. Gorbačiovą ir i visas pasaulyje tautas.

Po mitingo su Vilniaus tremtinijų choro vadove Paulina Grigaliūnienė prisėdome pasidalinti iþpûðžiai.

Daug kas dejuoja, skundžiasi, kaip dabar reikės gyventi bedujų ir be naftos. Kas bus?

— Nedejukime, o dainuokime, — atsakiau. — Dainuokime, kaip dainavome mes, tremtiniai, Sibire: basi, nuplyše, alkani, paniekinti, po dešimt ir daugiau kilometrų pesti plumpdamis į darbą, į miškus. Ėjome ir dainavome. Daina padėjo pakelti varą. Po poros metų prasigyvenome. Vietiniai gyventojai stebėjosi ir iš mūsų mokësi.

Kančios keliu su daina — tremtinijų devizas, kuriam ištikimi likome iki šiandien. Šią sunkią tautai valandą aikštėje dainavome kaip tada. Dainavome laisvi ir visiems sunkumams pakelti pasiryžę, vienungi ir pasiaukoje.

Išėjome pasiryžę išverti. Girédjau, kaip vienas vyriškis pasaké — leningradiečiai iškentėjo blokadą 30 mėnesius, o mes pasistengsime tiek, kiek reikës mūsų Tėvynės laisvei ir Nepriklausomybei.

Jonas STAŠAITIS

MITINGO IVYKUSIO 1990 M. BALANDŽIO 19 D. VILNIUJE, PRIE LIETUVOS AT RŪMU, REZOLUCIJA

Mes, apie septyni tūkst. Lietuvos tremtinijų, politinių kalinių ir rezistencijos dalyvių, su džiaugsmu pritariame, kad Lietuvoje įkūnysta mūsų svajonė, mūsų vizija, kuria regėdavome tolimes šiaurės lageriuose ir Sibiro tremtyje. Atstatyta Lietuvos Nepriklausomybė. Tačiau

Lietuvos okupacines administracijos likučiai, vasario 24 d. pralaimėjė rinkimus į AT, nenorai susitaikyti su šiuo faktu. Jie rezga naują agresiją prieš Lietuvą — grobia žmones ir pastatus, naudoja smurtą, psichologinį spaudimą, grasinimus, ekonominę blokadą. Jie nori pasuktį istorijos ratą atgal — mus, įkvėpusius laisvęs oro, vėl nori priversti kvėpuoti besibaigiančios imperijos dvoką. Pasinaudoję nauju M. Gorbačiovo ultimatumu Lietuval, mūsų priešai ēmė atakuoti patriotiškai nusiteikusią AT daugumą, o ypač jos pirminką prof. V. Landsbergį. Tai rodo, kad egzistuoja gerai Maskvoje surežisuočios Lietuvos destabilizavimo planas. Reakcinės jėgos deda visas pastangas priversti Lietuvos jaunimą tarnauti okupacineje kariuomenėje. Mūsų priešai siekia ībauginti Lietuvos laitą, stengiasi įrodinti Lietuvą moraliai remiančiam pasaulyui, kad Lietuvos Respublikos vyriausybė bejėgė kontroliuoti politinę situaciją Lietuvoje ir todėl nenusipelno tarptautinio pripažinimo. Lietuvos bolševikai siekia nelaikais paverssti Lietuvos Respublikos AT š. m. kovo 11 d. Akta ir tuo dar kartą tarsi teisėtai atiduoti Lietuvą Rusijos imperijos malonei.

Mes be jokių išlygu remiame Lietuvos Respublikos AT patriotinę daugumą ir jos pirminką prof. Vytautą Landsbergį. Remiame mūsų Vyriausybę. Prašome Lietuvos Respublikos AT deputatus griežtais laikytis savo rinkiminių programos ir neištis su Lietuvos paveržėjais į jokius esminius kompromisus, kurie galėtų palaidoti kovo 11 d. atkurtą Lietuvos valstybę.

Mes, išgyvenę Sibiro lagerius ir tremti, iškentėjė badią, pažeminimus, šaltį ir ligas, šaukiant Tautą nepasiduoti, neiškeisti mūsų išsvajotos laisvės į abejotinos gerovės illuziją. Tokios išdavystės mums neatleis vaikai ir anūkai, mūsų nesupras pasaulyo tautos. Pademonstruokime visam pasaulyliui vienybę ir ryžtą kovoje už mūsų laisvę. Jokių sajungų, federacijų ir konfederacijų! Tik Laisvė ir Nepriklausomybė! Slovė kovojujusiemis ir kentėjusiemis už Lietuvą! Teigiamoji Laisva ir Nepriklausoma LIETUVA!

Zenono Nakrošiaus nuotrauka

Aukokime blokados fondui

Lietuvos socialinio banko

Vilniaus miesto operacine valdyba

Blokados fondo sąskaita

Nr. 4700715

DÉKOJAME

Buvusiai tremtinėi, pensininkai Marijai PAVILONIENEI, per Tremtinijų sajungą Blokados fondo paikojusiai 100 rb.

Estijos neteisėtai represuotųjų sajungos „Memento“ valdybos telegrama

Tarybų Sajungos preidentui

M. S. Gorbačiovui

TSRS Aukščiausieji Tarybai

Lietuvos Respublikos

Aukščiausiosios Tarybos pirmininkui

V. Landsbergiui

Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai

politinė aklavietė.

Boikotavimo ir dezinformacijos taktika, kurią taiko Lietuvių Sajungos valdžia, žemina visų pirmai ją pačią, nes tautos pažeminti neįmanoma.

Mes įsitikinė, kad vienintelis išmintingas šalies vadovybės kelias aneksuotų Pabaltijo valstybių atžvilgiu gali būti tikta tokas: visos tautos atgaila ir nedelsiamos derybos siekiant garbingai išspręsti visas savitarpių problemas ir pretenzijas, be abejio, didžiajam parodant palankumą mažajam.

Tik

toks kelias atstatytų istorinių teisėtumą ir padėtų reabilituoti TSRS vadovybei pasaulinės visuomenės akyse.

Estijos neteisėtai represuotųjų sajungos „Memento“ valdybos pirmininkas A. Ollis,

Talinas, 1990 m. balandžio 10 d.

Atgimė studentų korporacija „Neo-Lithuania“

Iškelkit, vyrai, šių dienų Gelžinę valią milžinų.
Be jos pražūsili kaip šešeliai.

Aplink tiek prieš Lietuvą,
Už būvį mirlinoj kovoj
Išvers ne dvasios mažulėliai...

Maironis

Balandžio 18 d. Kauno Vytauto Didžiojo universitete atgimė studentų korporacija „Neo-Lithuania“. Didelis būrys pirmakurių entuziastų pasiryžo eiti atgimusios Lietuvos keliu, nusprendę vadovautis 1922 m. susikūrusios korporacijos idealais, sekti jos garbės narių — J. Basanavičiaus, J. Jablonskio, P. Vileišio, Maironio, Vaižganto pėdomis, vadovautis jų idealais.

Sueigoje dalyvavo nemaža svečių, skautų ir kitų organizacijų atstovų, būrys vyresnių karlos korporantų. Jaunieji juos apdovanojo rožėmis.

Sueigai vadovavo paskutinysis (1939 m.) „Neo-Lithuania“ korporacijos pirmininkas J. Enčeris, vėliau naujasis pirmininkas J. Vitkauskas. Naujai atkurtą korporaciją pasveikino doc. Stankevičius, buvęs Dotnuvos žemės ūkio akademijos šios korporacijos narys ir kiti svečiai.

I korporaciją išstojo 42 studentai iškilmingai prisiekė rengtis gyvenimui ir darbui pro Patria, saugoti ir ginti Tėvynės Lietuvos garbę ir gerovę, visuose darbuose vadovautis tautinių ir krikščioniškos dorovės principais. Korporacijos tikslai: Tautos vienybė, valstybės laisvė ir gerovė, tvirtos doros, taurios, plačiai išsilavinusios asmenybės ugdymas.

Korporacija atsikūrė. Tėvynė žengiant nelengvu laisvės keliu. Jaunieji korporantai pasiryžę tvirtai remti atgimusios Tėvynės darbus. Šiandien mūsų ginklas: dvasios tvirtybė, išminčius ir vienybė. Svarbiausia tauri, dora, visapusiškai išsilavinusi išverminga asmenybė — tokį uždavinį pasirinko jaunieji korporantai.

Tokiomis mintimis korporacija pradėjo savo naują gyvenimą. Baigiantis sueigai, buvo sugiedota „Gaudemus“ ir „Lietuva brangi“. Korporacijos nariai ir svečiai su vėliava nužygiaavo į Karo muziejaus sodelį, padėjo gėlių Tautos didvyriams.

Norisi tikėti, kad kiekvienas žiedas duos brandų vaisių

Antanina BALTRUŠIENĖ

Piketas Kazlų Rūdoje

Balandžio 22 d. Kazlų Rūdoje įvyko mitingas-piketas. Jį organizavo Tremtinijų sajungos rėmėjai. Dalyviai reikalavo nuimti šloviančią stribus memorialinę lentą nuo buvusios stribų būstinių, ragino rajono miliciją aktyviau ginti teisėtvarką.

Labai daug priekaištų buvo pareiktas rinkimų į viešines tarybas organizatoriams, kad daugelyje apylinkių buvo iškerta tik po vieną kandidatą į deputatus.

Jeronimas CIBIRKA

Ši siokimas

S. m. kovo 31 d. įvyko kandidatuos į Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos deputatus susitikimas su Kaferinės rinkėjais. Susitikime dalyvavo Kauno tremtinijų sajungos vyrių chorai. Jiems podesinėvus vieną dainą, stiegliai paþokės Kaune raj. Sąjūdžiai pirminkinės Naujinskės perekalavo, kad kelių chorai netrukdyti dirbt. Kelinių chorai, užgaujus tokio išsiskimo, toliau save reportuoto ne-

tes.

Int. M. TURKEVIČIENĖ

1990 m. gegužė

TREMINTINYS

3

Mano téval su šeimą gyveno nuostabaus grožio gamtos kampane — Petroškų kaimo, netoli Velsiejų miestelio, Dzūkijoje. Téval buvo labai darbštūs, jieems padé davome ir mes, visi jų vaikai, todėl nors ir smėlėtose dirvose, bet gyvenome neblogai, sodyba buvo gana graži.

Éjo rusų okupacijos metai, mūsų kaimo ir apylinkėse slaučėjo nuožmūs Velsiejų stribai, vadovaujami sadisto Motin. Ypač žaurūs buvo stribai Siemanavičius, Pupiniukai, „Molnias Jonas“ ir kiti. Upellais liejosi ašaros, kraujas.

Tai buvo 1949 metų kovo mėnesio 24—25 naktį. Mano brolis Antanas su žmona Anele (buvo tik dvi savaitės, kaip buvo vėdė) ir sesuo Julija gržo iš Aneles téviškės. Jie nežinojo, jog sodyba jau rusų ir stribų apsupita. Namuose tebuvo tik giminystas brolis Jonas, o téval ir brolis Stasys buvo iš namų išėjė ir pasiūlė pas kalmynus. Jonas pasakė, kad ašinojo, jog ką naktį bus žmonių vežimus i tremtį ir liepę visiems dingti iš namų. Bet jau buvo per vėlu. I namus įsiveržė stribai ir žiūrė, kad ne visi namuose, liepė ruošti į „rojaus salį“. Per vykusių sumaištį brolis Jonas per kitas duris išamuko į ezerą pakrantę ir, priadengdamas pajere augančia beržų aleja, pabėgo. Stribai, pastebėję, jog Jonas dingo, apstumdė broli Antaną ir pasodine viduryje kambario neleidžiajam net pakrutėti, o seserį su broliene liepė per pusvalandį susirinkti kiek daiktų, maisto. Tuoj tarpu stribai, pasikinkę vežimą lyp ūmenių vežti, krovė į jį ką tik geresniu rasdami. Surišė žviegiančias klaunes, avis, kélé į vežimą, neše iš kambarių rūbus, kiltus daiktus, maisto produktus. Apsupime su paruoštais automatais

stovėjo rusų kareivai. Tam kambaryje, kur ant taburetės sedėjo rusų saugomas brolis Antanas, vienas stribas (pavardės nežinau) glamžesi su stribė G. Valcekauskalė-Matvejeva, dalinavo, paskui abu pradėjo kokių lyp fokstrotą, tyčiojosi į verklančių seners Julijos ir brolienės Aneles. Po to Valcekauskalė iš kito kambario atsiėmė verpimo ratelį ir nusinešė į vežimą kaip savo trofējų. Pamačiusi gražią iššluvinę stališkes, iš brolienės atėmė. Ji buvo žauri stribė-aktyvistė, kuri eidavo niekiinti gatvėje paguldyti nūšautų partizanų. Ant apnuogintų jų lyties organų kabindavo rožančius, rastus pas žuvusius. Dabar ji gyvena Velsiejų miestelyje. Yra personalinė pensi-

ninkė. Kitą dalyvavusį motorinį Pranė N. vien tik vykdė nevarčio aprašymą.

Mažai ką galėjo su savimi pasimulti tremtami, nes viską išgrobėti stribai. Į Šešokų geležinkelio stotį juos nuvežė paravytas kalmynas. Ten jau laukė daugybė paruoštu gyvulinų vagonų, į kuriuos grūdo atvežamas želmas. Broli, sesuo ir brolienė buvo nuvežti į Irkutsko sritis Kačugo rajono taigą. Po savaitės, Ivoškos-Damanskio įskusti, stribų buvo sulimi tėvas su mama ir kiltu ešelonu išvežti į Krasnojarsko sritis Užur miestuką. Jie buvo išvežti be jokų daiktų. Ir be maisto produkų.

Neutrakus stribų buvo sulaiķytas nepilnametis brolis Stasys

ir su tokio pat amžiaus valkiniais, augaudytais iš vienos Lietuvos, nuvežtas į Irkutsko sritis Bodaičio aukso kasyklas. Brolis Jonas kurį laiką slapsėsi, paskui gyveno pas tetą Truskienę ir vėl mokėsi vidurinėje mokykloje, bet po kiek laiko buvo autimias. Jam buvo susabikuota byla. Jis buvo nutiesistas į išvežtas į Sibiro konklagerius. Aš jau nuo 1945 metų pabaigos ėjau savo golgotas Komijos taigose.

Mūsų tévu gyvenamasis namas buvo išardytas ir pastatytas Velsiejuose, kur ir dabar stovi. Kitų trobesių buvo stribų audeginiai, nors buvo prieš pat karą statyti. Téval išbuvo atskirti nuo vaikų iki to laiko, kol mirė Stalinas ir tik 1953 metų

pabaigoje jieems leido važiuoti į Irkutsko sritį, Kačugo miesteli pas sūnų Antaną. Mama 1954 metais čia mirė (jos palaikus iš Sibiro parvežėme 1989 m. liepos mėnesį ir palaidojome Velsiejų kapinėse). Po mamos mirties 1955 metais tétils iš tremties pabėgo. Gržęs į Lietuvą, kurį laiką slapsėsi. Jo NKVD ieškojo, bet nerado. Tlk 1956 metais jis gržo į savo kaimą, kur gyveno pas giminaičius, pas kui pasistatė vieno kambariuką namelį toje vietoje, kur anksčiau buvo sodyba. Pamažu pradėjo iš tremties gržti ir kiti šeimos narai palaužtomis sveikatomis, ir po keleto metų visi buvo reabilituoti.

Kuo buvo nusikaltusi mūsų šeima?.. Gal tik tuo, kad atiduodavo didžiules duokles, kad ruojos stribų malindavosi pas mus.

Iš Petroškų kaimo į Sibirą buvo išremta 12 šeimų. Tat buvo gausios šeimos: Naliavaikos, Iltoraučiai, Stabingiai, Antano ir Vlado Krlaučiūs, Kaskevičiai ir kitos. Daug kaimo gyventojų buvo išžudyti, daug sodybų sudeginta, ir visa buvo daroma dėl „laudies gerovės“. Daug išremtųjų amžiams ilko žaltos. Je Sibiro žemėje, kiti gržę nerado savo namų ir apsigyvendinėdaugliausiai miestuose. Kaimas ilko tučias, žemė daugliausia tapo dirvona. O tie, kurie plėto, žudė, kurie, vežant į tremtį verklančias želmas, žoko „fokstrotus“, dažniausiai ilko alkoholikais, valkatomis, o patys arčiausiai — personaliniai pensininkai. Bet žmonių prakeikimas lydės juos net ir kapuose, nes jų padarytos niekybės nėkada nebūs pamirštos.

Alfonas STABINGIS

Nuostraukose: Kačuge (Irkutsko sri.). Iš autorius albumo

PRO VILKUS Į LIETUVĄ

Mus su mama ištrémė iš Simno 1945 m. Man éjo septinti, Birutei treči metukai, bet gerai atsimenu to pragaro skonį.

Aklinuose vagomuose buvo tiek žmonių, kad negaléjai atsigulti. Vos neužtroškome be vandenės ir oro.

„Molotovskaja oblasti, Kudymkarskij rajon, Lespromchoz Vizej“ — čia mus atvežé. Nespėjau apsidalryti — sušaless pauskili nukrito man po kojų. Barrakai. Knibždėte knibždā blaškės. Pasitviečiamė balanomis. Duonos tiek, kad mama verkdavo ją mums dalydama. Sakydavome, kad ir pati valgytų, bet ji nusigréždavo ir tik sukükčiodavo. Pasirinkę sušalusį bulvili, kepdavome „lepoškas“. Mama padaržnėjo slīpnumo pripuoli.

Už upés buvo kalnas. Jame laidojo ir laidojo. „Jei numirčiau, prisimink, kur palaidos. Gal užaugsis ir ateisit aplankyt“, — sakydavo mama. Buvo klalku. Išgyvenome dvejus metus. Mama, tikrai jausdama, kad jégos baigiasi, nufaré bégati. Nežinojo nei kaip, nei kokiu ketili, bet bégome į Lietuvą. Turėjome truputį maisto, bet jo greitai nebeliko. Mama silpsta, o Birutę reikia nešti, ji pati negali paeiti per miškų ir pelkes. Jos kojytés kruvinai pratrénymai šonus, klubus. Abi prigula, aš priuogauju žemuogių, kad išk mama galėtų Birutę į Lietuvą parnešti.

Éjome miškais ir peikémis, skendome liūnuose, vikai tiešiog pries akis laukdavo. Kartą vilkų būrys apsupo — mama apglébė mus ir pasakė, kad jei-

gu pradės draskyti, tegu su drasko visas kartu. Bet pastovéjo jie, pastovéjo ir apsiuķėnuojo. Vasara. Tikriausiai jie buvo nealkanti, o gal pagalléjo...

Neatsimenu, kokiamo kaimelyje mus sugavo. Pašaukė virškė su šautuvu ir varësi per kaimą. Susirinko daug vietinių gyventojų. Žmonės žiūrėjo ir verkė. Davé kas ką turéjo — kas virtų bulvili, kas duonos, kas pleno butelių. Uždaré kažkokia me kambaryje. Neatsimenu, ar mus tie vietiniai žmonės išleido, ar pačios pabégome. Atsirodome stotyje.

Pagallau pastekėme Lietuvą. Bet neligam. Alytuje mus suėmė. Mama uždaré Alytaus kaičiame, véliau pervež į Kauną, o po 3 metų kalinimo sugrąžino vėlą — Vizej.

Ta naktį milicijoje išbuvoome drauge, o ryta abi skausmingai atplėše nuo mamos kaklo. Mane su sesute išvežė į Kauno valkų „prijominką“, véliau 1949 m. nugabeno į Dabikinės valkų namus (3 km už Senosios Akmenės). Vizejue mama išbuvo iki 1956 m. Tada sugržo į Simną, o 1978 m. mirė.

Balgus 7 klasės, mane iš tos prieglaudos išvežė į Kauno 11-ąją amatų mokyklą. Direktorė (berods, Žemaitinė) palikdama sakė, kad balgus gausime darbą ir gyvenamajį plotą Kaune. 1957 m. baigėme 75 našlaitės šešiolikmetės. Direktorius Kukulevskis, į kaičias nesileidęs, pagal paskyrimą trejiems metais visas išvežė į Vidurinę Aziją. Leninabado šilko kombinatą (pries išvykstant mūsų višų dokumentus atėmė). Paguoda

buvo tik tokia, kad atidirbusios pagal paskyrimą, galėsime gyventi ir dirbti Kaune. Taip žadėjo išveždami. Gražiai apgavo, bet tada nesupratome.

Buvome jaunutės, tad gyventi vienomis Vidurinėje Azijoje — ne juokai. Jau ne Sibiro miškai, kur laisvali gali valkšioti. Leninabade net duonos nusipirkti negaléjome elti po vieną, nes kaip mat chuliganai pastodavo kelią. Tai tikras ištrémimas — negl Lietuvoje nebuvu mums vėlos? Bandėme gržti po 3 metus, bet nesėkmė.

Vidurinėje Azijoje ištekėjau. Gimé duktė. Po kelių mėnesių teko išskirti su vyru. Dievalžino, kaip aš ją svelimame kraštė vėliau išauginau... Dabar jis Latvijoje, ištekėjo. Gimé anūkas. Mačiau, kad mums 4 asmenims 14 m² bute bus labai anksta, ir pasiryžau išvykti darbams pagal 3 metų sutarij į Tolimają Siaurę. Tai buvo vienintelis kellas greičiau gauti butą Lietuvos arba Latvijoje. Sudarysti sutarties nepavyko, bet likau padirbtė Tolimojos Siaurėje. Nors vargau, bet džiaugiausiai, kad duktė laisviau gyvens.

Aš lietuvių ir noriu gyventi Lietuvos, kalbėti savo kalba. 1982 m. šiuo klausimu man nepadėjo LTSR Ministrų Taryba, pernai, po 3 metų gržus iš Tolimiosios Siaurės, vėl kreipiausi. Prašiau, kad padėtu apsigyventi Alytuje arba Kaune. Alytuje gyvena ta mažoji mano sesuė Birutė. Kitų giminių neturiu. Gavau reabilitavimo dokumentus, turėtų paskirti ir gyvenamajį plotą, tik nesutikliau gržti į

Simną. Negaliu, nenoriu vaikščioti tais takeliais ir verkti. Juk čia išdraskė mūsų širdis, ir nė kaip neužgyja žaidos.

Buvau šiemet Alytuje, Kaune, bet jū vykdomei komiteitai man padėti atsikėti. Apie mano rūpestį LTSR Ministrų Taryba įleis nepranešė. Tad sausio 22 d. aš vėl pas juos. Pažadėjo atsakyti po mėnesio. Prisiminiau, kad ir prieš du mėnesius išoks padaradas buvo, bet liko nešiekėtis. Trečias mėnuo esu nėkur neregistruota, o kaip gyveni?

Tadien iš Ministrų Tarybos išėjau vakare, pusę septynių, pirmiausia reikėjo rasti nakvynę. Užsukau į „Vilniaus“ viešbutį. Administratorė pasakė, kad velyt yra, bet manęs neprilims, nes aš iš Siaurės išsiregistravau iš nėkur neprisiregistravusi. Bandžiau paaiškinti problemą, bet liepė alnešti iš milicijos leidimą. Nuvažiau į stoties miliciją. Ten atsakė: „Kur norit, ten ir nakvoklit,“ — leidimų į viešbutį jie nerašo. Nepadėjo ir rajono milicija. Vargais negalais radau Vidūs reikalių valdybą. Ten budintis gerb. Miknevičius išdavė pažymą, kad nepriestarauja, jog mane priimtu į viešbutį.

Baščiausiai ta naktį Vilniaus galvėmis ir galvojau, kaip nėkingai šatposi likimas. Juk tiek kentėta, šalta, badoauta, drebėta iš balmės, ne pagal jégas dirbta, o nėko savo neturiu. Tiesa, Ministrų Taryba man siūlė išskurti kaičiai, bet kam aš ten sena, be jokio supratimo apie žemės darbus. Buvau audėja, vėliau dirbau medicinos seserimi, su kaičiu riša tik ankstyvos val-

kystės metai, nustūmė mane į gyvenimą net be adatos ir siūlo galio.

Iš siaurės rašau „Komjaunių tiesai“, iškėjau, kad paskelbs mano rūpestį skaltytojams. Nutylėjo.

Visa širdimi dėkoju Tremtinijų sąjungos sekretoriui gerbiamam Antanui Lukšai ir visiems būstinių tuo metu buvusiems žmonėms už jūs nuoširdumą, žmogišką supratimą ir užuojaudą. Kai jūs pasiteiravau aplie butų gavimą ir, pasakodama apie savo gyvenimą, prisipažinau, kad jau 2 mén. esu bedarbė ir benamė, vlenas iš jų tuoja pačiausiai, kaip gyvenu ir išmokėjo man vlenkartinę pašalpą.

Man iki ašarų buvo malonus ir gėda, kad aš, suaugęs žmogus po 35-erių darbo metų gaunu ne savo prakaltru uždirbtą kapeliką. Man juk nėkas ir nėkada nėra materialiai padėjės, nėkada iš neprakalau. Gyvenau, kaip išgalėjau. Valkų namuose iš Alytaus buvome alvežtos be dokumentų. Zinojome tik savo vardo ir pavardes. Reabilitacijos pažyma man padės išsirašyti likrus savo gimimo metus, tévo vardą ir pavardę, nes buvome įregistruotos pagal mamą. Ir čia bus kliūčių, kurias žalias teismas, nes 1938—1940 m. metrikai dingę. Néra nei Centriniai archyvi, nei bažnyčioje.

Slimne radau senus gyventojus, kurie paliudi, kad mes esame tremtinijų Malo Pranckevičiaus ir Zavistauskaitės dukterys.

Gyvensiu Lietuvos. Tikiuosi, užteks man jégu ir kantrybės į tévu žemę sugrįžti ir rasti stogą virš galvos. O dabar pabušiu pas dukrą, nors labai anksčiai ir netrukus gimus antrasis įmanomas.

Vida KARATYSCEVA

NAUJI PAVOJAI

Palikęs šeimą Palangoje, Šliūpu globoje, pasijutau laisvesnis ir saugesnis, nes sumažėjo rüpestis ir rizika. I pagrindžio veiklą išjungiau 1943 m., organizuojant Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą, vadinau Vliką. Darbas, kurį man teko dirbtu pogribyje, vadovaujant Lietuvos fronto Vilniaus apygardos politiniams skyriui, buvo padalytas į dvi funkcijas: reikėjo paruošti naujas pagrindais demokratinės konstitucijos projekta ir pereinamajam laikotarpiui įstatymus, kol susirinks teisėtės tautos išrinktas seimas. Be to, kol tebeine na- priklasomybės kovos už Lietuvos laisvę, vadovauti politiniams sektorius Vilniaus srityje, artimai bendradarbiaujant su Vliko vadovybe. Čia keliais žodžiais noriu paaškinti, kaip ir kodėl patekau į tą sūkuri. Mano kolegos prof. Pranas Padalis, prof. Algis Jurskis, adjunktas adv. Vytautas Valiukevičius (visi mirę) prikalbėjo mane, kad aš jems padėčiau paruošti konstituciją Lietuvai. Mielai sutikau. Išjungęs į darbą, buvau ījungtas į politinį gyvenimą. To komiteto pirminkinas greitai pasitraukė saugumo sumetimais, nes buvo pastebėta, kad Gestapas jį sekė. Nauju pirminknu išrinko mane.

„Kodėl mane?“ Mat aš turėjau geras pažintis su Kauno ir su Vilniaus policija: buvau Kau- ne policijos kriminalinių bylų teisme kaltintojas ir kartu tar- dytojas policijos nusikaltimų, tuo būdu visa policija man buvo gerai pažistama ir žinoma. Vilniuje buvau kurį laiką kri- minalinės policijos inspektorius ir, sovietams užėmus Lietuvą, buvau paliktas tarnyboje, o areštavus kriminalinės milicijos Vilniaus apygardos viršininką Krasauską, mane paskyrė tos apygardos viršininku. Tuo būdu gerai pažinu ir policijos ir milicijos žmones, kuriai buvo galima pasitiketi ir kuriai ne. Tos mano kvalifikacijos mane ir ištumė į pirminkino kėdę. Turėjau tvirtą kontaktą su lietuvių policijos pareigūnais ir žinojau, ką vokiečiai doro ir ką ruošiasi daryti. Savo darbe jaučiasi saugus, nes mane kaip advoka- tą, gyvenantį Gedimino gatvėje Nr. 4, prieš pat Gebietskomisaro įstaigą, buvo sunku įtarti, nes čia buvo perdaug tiršta vo- kiško saugumo. Saugiausia vie- ta yra ten, kur labiausiai yra saugojama.

Taip susitarkęs su savo šeima, galvojau atleisti savo nervus, bet tai buvo neilgam. Greitai viskas pasikeitė. Balandžio mėnesį Gestapas areštavo 7 Vliko narius ir išvežė į Vokietiją, kiti slapstėsi. Buvo aišku, kad Gestapas išaiškino pogrindį ir pavojus patekti į vokiečių na- gus padidėjo. Grįžęs iš Kauno. Padalis mane išpėjo, kad sau- gočiausi, nes ateina eile Vilniui atiduoti savo duoklę. Nieko nelaukęs iškūrė i Kauną pa- sikalbėti su Juozu Brazaiciu, buv. Laikinosios vyriausybės ministeriu pirminknu ir frontinių vadų. Deja, jo namuose neradau. Prie durų prisegta korteles su nuoroda kreiptis į Ad. Damušį, tuo laiku buvusį Vliko vicepirminkną. Jis mane pa- informavo apie Brazaicij ir apie areštus. Brazaicij ir visi kiti Vliko nariai slapstosi. Esas pavojuj, kad juos visus gali areštuoći. Grįžęs į Vilnių, sužinojau iš žmo- nos sesers, kuri gyveno mūsų bute, kad praėjusių naktį buvo atvykę gestapininkai ir ieškojo manes. Kratos nedarė ir nieko nepaėmė. Ta naktį nenakvojau namuose, ant greitųjų painfor-

mavau Valiukevičių ir perda- viau jam savo įgaliojimus. Pra- šau, kad mane painformuotų, jei kokie iškiiltų reikalai. Sava profesinės įgaliojimus perdavau adv. Br. Beleliūnui ir K. Šalkauskiui. Kitą dieną išvykau į Palanga.

GEROS NAUJIENOS IR GEROS NUOTAIKOS

Palangoje jaučiausi saugiai, laukiau informaciją iš Valiukevičiaus ir iš prof. K. Šalkauskio, kuriam buvau palikęs savo ad- vokatišką praktiką. Su Šliūpu sujėome į artimesnę draugystę. Lankiausi pas jį kone kasdieną, skaičiau knygas ir diskutavome socialinius ir pasaulėžiūrinius klausimus. Jis tapo mano mo- kytojas profesoriu, kuriam tu- réjau apginti savo tezes. Laikas bėgo greitai ir įdomiai, ir ke- lionė į Švediją pasidare nebe- tokia aktuali.

kuris praėjusio karo metu buvo belaisvių pasikeitimų punktas, tuo būdu jis atstovauja tarptau- vinei zonai, ir todėl teritorija nebombarduojama. Generolas tvirtai pažadėjo dr. Šliūpo ir mano šeimai išspūti oficialų pakvietimą pas jį į Bregenzą. Tai buvo gražus ir malonus jo rüpestis mūsų neiškia padėti- mi, bet mes buvome pakanka- mai išdidūs, sakydami, kad mes plaukiame laiveliu į Švediją. Nežiūrint tokio mūsų išdidumo, priėmėme pakvietimą su malo- numu. Jei likimas būtu mums nepalankus vandenimis keliauti, tai pasinaudosime juo.

Pasibaigę ir mudviejų su Šliūpu pasaulėžiūriniai pasikal- bėjimai, visos kalbos ir svarsty- mai pakrypo į politinę pusę. Abu veteranai rado daug negerų da- lykų, padarytų praeityje, ne- vengė ir savikritikos. Nagius kritikavo Smetoną ir jo vadiz- mą, suskaldžiusi tautą; Šliūpas

mums sunkios dienos". „Ačiū, — sakiau, — aš negeriu. Bet jis nenuisileidžia, kiša ir laisto sa- magoną. Matau, kad aš jo ne- įveiksiu, paėmiau buteli, palai- kiau rankoje ir grąžinai atgal. Tamsu, jis nemato, ar aš gėriau, ar ne. „Nu, o dabar pašnekésime ir padainuosime,” — žemai- tiška tame bylojo pašnekovas. „Nebijok manęs, aš esu miškų paukšteli. Truputį nugeriu, ir man gerai, o nugėres ir padai- nuoju. Ar pritarsi? Gal čia kas daugiau pritars? Sunkūs laikai — visiems liūdnai, bet daina at- gaivina žmones, o ar ne taip, ponaitėli?“ Ir jis gražiu aukštū tenorū užvedė dainą:

**Sédi senis ant skiedryno,
Renka utėles iš klyno,
Uch učia, učia duokit vyno ne alučio,
Ach učia učiačia, mums alučio jau
gana...**

**Kur didesnės į Berlyną,
Kur mažesnė vėl į klyną... ir t. t.**

Dr. A. MAURAGIS

Dr. Jonas ŠLIŪPAS mano prisiminimuose

Vieną popietę Algimą pakvietė užėiti, sake turis žinių. Aš tuo ir nukūrė pas jį. Radau nepa- žistamą žmogų, kurį man prista- tė ir supažindino su generolu VI. Mieželiu, buv. Karo teismo pirminknu. Šis mane apšvietė, kad yra organizuojama didelė „ekskursija“ į Švediją ir 9 žve- ju laiveliai yra užangažuoti. Reikia suorganizuoti didesnę žmonių grupę ir laukti patogaus momento. Praše rytoj apie 10 val. užėiti, jis mane supažindins su vienu iš tų 9 laivelių vadovu, pas kurį galėsi užsirašyti ir gauti smulkesnį informaciją.

Grįžęs namo, pranešiau visas naujienas Šliūpams, ir visi nuta- réme važiuoti vienu laivu ir dalytis vienu likimu. Džiaugiau- si, kad pagaliau pajudėjome pirmv. Kita dieną nuėjau pas Mieželi, kuris mane supažindino su Martynu Braku, kitu žinomu tei- sininku. Apie adv. Braką buvau daug girdėjės, bet nebuvau pa- žistamas. Visas problemas išsi- aiškinęs, užrašiau savo šeimos 5 asmenis ir Šliūp — 3. Malonu buvo, kad patekau į draugys- te, kuria galu pilnai pasitikėti.

Taip mums lengvai laiką be- leidžiant, atvažiavo į Palangą pas Šliūpus generolas VI. Nagius su savo ponia Veronika pa- atostogauti trims savaitėms. Bu- vo gegužės mėnuo — gražus pa- vasaris. Generolą Nagavičių- Nagių daug kartų buvau matęs prie Karo muziejaus Kaune per didžiasias šventes, ir ypač jis būdavo iškilmingas per Naujų metų sutikimą Karo muziejaus sodelyje su savo gražiaisiais pa- sveikinimais ir iškilmingomis apeigomis. Generolas buvo gražios išvaizdos ir elgesio žmo- gus. Dabar turėjau proges iš arčiau susipažinti su juo ir p. Veronika. Nagiai į mūsų gy- venimą įnešė naujos nuotaikos; generolo etiketas ir jo džentel- meniškumas, ypač poniams, bu- vo išsidėmetinas. Lengvo stiliums poilsiautąjų nuotaikomis užsi- krėtėme visi. Mat Nagiai netu- réjo jokio rūpesčio dėl savo ateities, jie jau turejo leidimą išvažiuoti į Austriją, prie Boden ezero, į Bregenzo miestą, kur sueina trijų valstybių — Vokie- tijos, Austrijos ir Šveicarijos — sienos. Tai esas ramus kampelis,

apgailestavo savo veiklą, saky- damas išsauginęs gyvačiukus sa- vo antyje. Deja, klaidos neati- taisomos. Laisvamanybė, kad ir nebuvu surišta su politika, bet joje slėpėsi svetimi komunistiniai daigai, kurie, atėjus momen- tumui, iškilo kaip tautos prie- srai, tarnaudami svetimam inter- resui.

trys savaitės greitai prabė- go, teko atsiveikinti su Nagiais ir palinkėti laimingos kelionės, neužmiršti savo pažadų.

BLOGOS NAUJIENOS IR BLOGOS NUOTAIKOS

Išvažiavus Nagiams iš Palan- gos, buvo liūdnai, kad jie išva- žiavo, o mes negalime, turime čia sėdėti ir laukti. Grįžome į seną gyvenimo stilių — daktaras kažką rašinėjo, aš knygas skaiciau, moterys šeimininkau- damos savo įprastais rūpesčiais dalijosi, ir taip slinko dienos. Mieželiai ir Brakai gyvено ne- toliese, dažnai su jais susitikda- vau. Laukėme visi to pranešimo, kada pasakys — važiuojame. Deja, to pranešimo vis dar nebu- vo.

Gavau iš Valiukevičiaus lai- ką. Kviečia atvažiuoti į Vilnių, girdi — visi pavojaus jau praėjo, būtų gerai pasimatyti. Ir aš pats norėjau dar kartą į Vilnių nu- važiuoti. Su Mieželiu susitarau, kad jeigu būtų kokių žinių, jis man telegramą duotų. Ir taip susitvarkesti vieną gražią birželio dieną pėčias išėjau į Kretingos stotį. Ilgai teko laukti traukinio. Kažkur kažkas subom- bardavo, ar partizanai miną pa- dėjo, — skundėsi stoties tar- nautojas. Pagaliau suteimus, atėjo aptemdytas traukinys, pilnas 20 žmonių. Kas tu- réjo tiesioginių kontaktų su žve- jais, niekas iš mūsų nežinojo. Ta paslaptis buvo saugoma, rei- kėjo pasitikėjimo, nes vokiečiai pajūrį labai saugojo. Iš Brako sužinojau, kad jo pareigas perėmė buvęs Kauno apskrities viršininkas plk. Sideravičius, gyvenęs žvejų kaimelyje Kuni- giškyje, apie 3 km nuo Palan- gos. Susitarę su Mieželiu, nu- žiavome dviračiais pasimalvoti su Sideravičiumi. Pirmiausia ap- žiūrėjome pajūrį ir miškelį. Tarp

Galvoju, kas jis toks galėtų būti — provokatorius ar parti- zanas, bet Triškių stotyje išlipo, ir be jo dar tam siau ir liūdniau pasidare.

Grįžau į Vilnių kaip iš atlaidų. Kad ir gražu, ir malonu Palangoje, bet užteko; norisi gy- venti savo namuose, kur tū esi reikalingas. Vilniuje darbas éjo normaliai, teismai sprendé by- las, advokatai draugai dirbo sa- vo darbą. Kalbėjo, kad frontas prie Minsko sustojo, vokiečiai veža kariuomenę, ginklus, kad pavojuj laikinai praejo. Tačiau visi draugai teivavosi, kaip ir ten, Palangoje, ar yra kas išvažiavusi, ar daug kainuoja pervežti. Deja, aš nedaug ką daugiau ži- nojau, kaip ir jie.

Valiukevičius mane taip pat nuteikė saugiai, jokių areštų ne- buvo. Gestaspas apie mus, matyt, nieko nežino, bet geriau būtų, kad aš čia ilgai nesimaišytu. Jis ir Algis Jurskis abu nutarė pasilikti Lietuvoje, jie universi- tetu žmonės ir ten pasiliiks prie savo darbo.

Kiek atsigavęs judraus mie- sto gyvenimui, greitai išskubėjau atgal į Palangą, nes rūpėjo ne- preleisti proges, kitaip juk ne- galėčiau pats sau atleisti tokios klaidos. Grįžęs sužinojau, kad Martynas Brakas pasitraukė į vadovo pareigų, jis gavo iš vokiečių leidimą išvažiuoti į Daniją pas žmonos gimines, taigi atpuolė jam kelionė į Švediją. Jis buvo ryšininkas, ir juo galima buvo pasilikti. Su jo netekimu sumažėjo ir mūsų viltys išplaukti į Švediją.

Kelionės buvo organizuojama žvejų laiveliais, vadina- mais kuteriais, į kuriuos galėjo tilpti apie 20 žmonių. Kas tu- réjo tiesioginių kontaktų su žve- jais, niekas iš mūsų nežinojo. Ta paslaptis buvo saugoma, rei- kėjo pasitikėjimo, nes vokiečiai pajūrį labai saugojo. Iš Brako sužinojau, kad jo pareigas perėmė buvęs Kauno apskrities viršininkas plk. Sideravičius, gyvenęs žvejų kaimelyje Kuni- giškyje, apie 3 km nuo Palan- gos. Susitarę su Mieželiu, nu- žiavome dviračiais pasimalvoti su Sideravičiumi. Pirmiausia ap- žiūrėjome pajūrį ir miškelį. Tarp

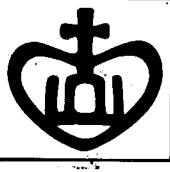
smėlio kopos. Patogi vieta pa- sisilėpti. Jūros krantas kietas, galima su vežimu važiuoti, taigi vieta tokiam reikaliui idealiai. Kaimas šalia pušynėlio, pirmas namas nuo pušynėlio atrodė pa- našus į vasarnamį. Mes į jį ir pasukome. Nereikėjo né klaus- ti — tuo pamatėme Sideravi- čius saulėje besikaitinančius čia pat kieme. Buvo malonu pamatyti savo buvusį viršininką. Studentaudamas kuri laiką tarna- vau Apskrities viršininką įsta- goje, pas policijos vadą VI. Jan- kauską. Nustebau, kai pamačiau ir Jankauską ateinančią prie mū- sų. Mano pasitikėjimas pakilo šimtą nuošimčiu. Tie žmonės viskā žino, ir jeigu jie čia sėdi ir laukia, tai dalykas turi būti tikras. Mano nuotaika tuoja- kila. Džiaugėsi ir Mieželis. Taip mes susėdome prie vieno stalo ir ēmėme konferuoti. Sideravi- čius parodė sąrašą, kurį gavo iš Brako. Tame sąraše buvo įra- šyti šios žemos: Brakas — 3 asmenys (išbraukta), Sideravi- čius — 2, Jankauskas — 1, Mie- želis — 4, Mauragis — 5, Šliū- pas — 3. Tai buvo Nr. 11 Ku- terio keleivių. Pasirodo, Sideravi- čiai su Jankausku čia sėdi ir laukia nuo sausio mėnesio ir ne- turėjo proges išvažiuoti.

— Ar nemiginote privačiai susitarti su žvejais? — paklausiau. Jankauskas atsakė: „Pri- vačiai susitarti su nežinomais žvejais yra pavojinga. Gali pa- imti pinigus ir nenuvežti. Nie- kam nepasiskus. Gali pa- imti pilius, kiek paplaukę išmesti į jūrą“. Didelė rizika, aš niekada apie tai nepagalvoju. „O kas organizuoja ir kas imasi atsa- komybę už šios kelionės sau- gumą?“ — toliau gvidenu. „Kiek aš suprantu, organizuoja mūsų patriotai, pogrindis, o atsakomo- mybę už saugmą nešame mes patys už save.“ — atsakė Sideravičius. „Geriai, o kai sup- rinti?“ — paklausiau. Atly- ginimo niekas neklausia ir nie- kas neprašo, tik galbūt atrenka, aš pats nežinau“. „Vadinasi, va- žiuojame rinktiniai žmonės?“ — tėsiu. „Taip išeity“.

Juo aš daugiau galvojau, tuo man liūdniau darėsi: jie visi virai su dideliais nuopelnais, Lietuvos nepriklausomybės kū- rėjai. Šliūpas aušrininkas, o kas aš? Tas jausmas mane slėgė, jaučiaus nepatogiai. Grįžęs pasakiau žmonai, kaip daug ri- zikuojame važiuodami į Švediją. Pasitarę, nutarėme gerai pasi- kalbėti su Šliūpais. Pasikvietėme daktarą ir Grasildą kavutei pas save, ir aš viskā pasakiau, ką buvau girdėjės pas Sideravi- čius, pridėdamas ir savo baimę dėl galimos nelaimės. Pasirodė, kad daktaras buvo iš mūsų dra- siausias ir rizikingiausias: „Va- žiuojam, mes pasirinkimo netu- rime, čia pasilikti negalime.“ — pasakė jis. Toks ir buvo mūsų visų tvirtas nutarimas, kurio laikėmės iki galo.

Dingo mūsų entuziazmas, bet ne viltis, kurią palaikeime visais galimais būdais: lankėme bā- nyčią, meldėmės, prašėme Die- vo, kad jis mus saugotų ir glo- botų. Daktaras kartais palydėda- vo savo pamaldžią žmonelę į bažnyčią, kartais į bažnyčioje pa- laukdavo jos, kai pamaldos pasibaigdavo. Ne kartą man sa- kė Grasilda, kad daktaras pri- mena jai laiką, kad ji nepasivé- lintų į pamaldas ir kad ji mel- džiasi už ją. Ir aš ne kartą jé- vadinau „Monika“. Grasilda buvo darbštī, nuoširdi, pamaldī mo- teriškė, kokių reta turime. Ji buvo ir kantri, ir pasiauko- janti, ir labai mylinči savo vyra. Viskā ji pateisindavo, viskā jam atleisdavo.

Palangoje neteko nuobodžiauti, daktaras mėgo mano draugystę, ir aš jo. Jis mėgo kalbė- (NUKELTA į 5 PSL.)

1990 m. gegužė

TREMINTINYS

5

(ATKELTA IŠ 4 PSL.)
ti, kelti klausimus ir ieškoti atsakymų. Buvo nuostabiai gyvo proto žmogus, labai draugiškas ir paslaugus. Paklydės nevengdavo prisipažinti klaidą — ir ją pataisyti; buvo sąžiningas ir labai moralus, jautrus kiekvienai blogybei ir sunkiai ją išgyvendavo nereagavęs. Jo laisvamanybė, kaip a suprantu, kilo iš to, kad jis matė daug blogo kunigų gyvenime, kad Bažnyčia dengstosi didele veidmainyste: vieną skelbė, o kitą daro. Jis tą matė ir išgyveno savo jauystėje, gyvendamas pas dėdė kleboną Šliūpavičių. Ne kartą jis man sakė, kad Evangelija yra gera, bet kai Bažnyčia, kunigija neina tuo keliu, veidmainiauja. Jis nieko prieš neturės, kad žmonės meldžiasi, kad tiki į Dievą, bet tegul jie tą daro savo laisva valia, savo noru, o ne gąsdinami pragaru, velniais, Dievo persekiojimais ir nelaimėmis. Kunigai iš kitų vargo sau turty tegul nekrauna, kai dedasi žmonių ir Dievo tarnais.

Aš buvau palyginti dar jaunas, ir man tie dalykai buvo nežinomi ir nesuprantami, bet norejau žinoti, kokiu pagrindu yra paremtas ateizmas, kokie yra jų argumentai, paneigiantys Dievo buvimą. Kartą paklausiau: „Daktare, jūs esate daug galvojės, daug skaitės, daug rašės apie ateizmą ir laisvamanybę, kokie yra mokslo įrodymai, kokie yra mūsų argumentai, kad Dievo nėra? Aš to negaliu suprasti, kad viskas, kas yra, kas egzistuoja, yra atsiradę iš nieko ir pavirs į nieką. Kad visas tas begaliniai komplikuotas ir išmintingas pasaulis, kurį mes matome, yra atsiradęs atsitiktinai ir išnyks atsitiktinai, egzistavęs be jokio tikslio ir prasmės milijonus metų. Ar tai gali būti, ar mokslos turi neginčiamų įrodymų?“

Daktaras, kiek pagalvojės, man taip atsakė: „De principio non est disputandum — dėl principio nesignificiam. Mokslas tokį įrodymą dar neturi, bet ateistai tiki mokslu, kad tuos įrodymus jie turės. Jie remia savo tezę, kad Dievas nėra įrodytas ir kad jis nėra reikalingas pasaulio egzistencijai, nė žmogaus gyvenimui.“

— Aš suprantu, kad tikėjimas į Dievą yra pakeistas tikėjimu į nieką. Ar teisingai aš supratau jus? — paklausiau.

— Ne visai. Ateistai savo „nieką“ nešlovina ir negarbina, todėl ir tikėjimo neturi. Ar Dievas yra ar jo nėra, kokia forma ar kokia jéga pasaulis egzistuoja, mokslas dar priešto dalyko nėra priejės. Tikėjimas į Dievą tebéra tamsoje, proto nenušviestas objektas, — taré daktaras.

— Bet ar būtina čia reikalingas protas, kai jis patyrimo žinome, kad tikėjimas žmogui yra išgimtas dalykas, ateinas iš vidinių žmogaus gelmių? Kada žmogus tiki, jo tikėjimo nenuslopinisi jokias persekiojimais mirties bausme — jis jaučia Dievą iš vidaus.

— Betgi žmogus neturi jokio kito kriterijaus kaip protą! Protas niekada negali priešintis tam, kas yra. Jis gali teisingai ar klaidingai interpretuoti, bet jis negali paneigtis to, kas yra. Klaidingai interpretuodamas, jis neprieis prie tiesos, ir tiesa negali tapti mokslu. Taip yra su religijomis, kurios proto nepriekleidžia prie savo tiesų ir todėl neįgyvendina savo tikslų, tampa veidmainystėmis.

„Karys“ Nr. 1, 1989.

(B. d.)

KGB AKIRATYJE

Čikagos leidykla „Ateitis“ 1985 metais išleido Nijolés Sađūnaitės prisiminimų knygą „KGB akiratyje“. Spausdiname ištraukas.

I PERSEKIOJAMŲJU SĀRAŠA

1970 m. už vaikų katekizavimą buvo iškelta kun. Antanui Šeškevičiui baudžiamoji byla. Pasamžiau jam advokatą. Užjausti ar padėti KGB nekalta persekiojamiems reiškia ir pačiam patekti į persekiojamų sārašą — į KGB objektyvą.

Kun. A. Šeškevičius teismas vyko Molėtuose 1970.IX.7—8 d. Kai pirmą teismo dieną sujėome į salę, pamatėme, jog visos sedimos vietas jau užimtos. Salėje sédėjo sveikata trykštantis KGB agentai, civiliai persirengę milicininkai ir keletas ryškiai išsidėsių moterys. Liudininkai, kunigo draugai bei pažstami, kurių tik maža dalis pateko į salę, turėjo per visą teismo procesą stovėti. Teismas vyko nuo 9 iki 18 val. Liudininkų tarpe buvo pagyvenusiai, kolūkyje išvargusiai daugiauvaikų motinų, viena po skrandžio operacijos 4 vaikų motina, vienas karo invalidas — be kojos, kuriems taip ilgai stovėti buvo labai sunku. Man priminus sédintiems jauniems vyrams, kad tiktų leisti pasédėti pavargusioms moterims ir invalidui, jie piktais atkirto: „Jei pavargo — tesinešdina lauk!.. Niekas čia jų neblaiko!..“ Jie vargšai nesupratė, kad visus tuos žmones čia atvedė ir laikė meilė ir pagarba kunigui. Patys gi jie nuobodžiavo, vartė laikraščius, kalbėjosi tarpusavyje, činiškai šapėsi iš nuliūdusių ir susirūpinusių kunigo likimu tikinčiųjų, visai nesidėmadi teismu.

I teismą buvo iškvesti apie 17 vaikų, tarp 7—10 m. amžiaus, ir jų tévali liudininkais. Vaikus dar prieš teismą prigąsdino Dubingių aštuonmetės mokyklos direktorė kartu su kelias čekistais. Jie prievertavoto, net stumdė ir mušė vaikus, kad tie pasirašytu po ju suredaguotais kunigų kaltinancių pareiškimais, esą „kunigas bažnyčios salėje mokė vaikus religijos“. Iš 17 pasiraše tik 4, bet ir šie 4 per teismą pasakė, kad pasiraše verčiami ir išsigandę, nežinodami net pareiškimo turinio. Visus liudininkus, jų tarpe ir vaikus, iki parodymu teisme laikė po vieną atskirai. Pareigūnai visaip gąsdino ir grasinio vaikams ir tévams, reikalaudami teisme liudyti, jog kunigas vaikus mokė religijos. Teisme jie visi vienangių paliudijo, kad tévali patys ar ju artimi giminės išmokė vaikus auklėjimo tiesu. o kunigas tik patirkino jų žinias. Todėl praše juos, tévus, o ne kunigą sodinti į kalėjimą. Tik i ju žodžius niekas nekreipė dėmesio. Teisėjas iškviestiems po vieną vaikams-liudininkams taip kalbėjo: „Gera, kad mokėtės religijos. Reikia mokyti. Ir aš mokaus. Juk kunigas jus mokė?“ Vaikai buvo labai išgasdinti, daugelis jų verkė, bet visi atsakydavo, kad ne kunigas — juos mokė, o mama, tétes ar senelė. Po teismo 4 vaikai sunkiai susirgo: pakilo aukšta temperatūra, verkė, blaškėsi ir šaukė, kad biuo milicininku.

Po pirmos teismo dienos kun. A. Šeškevičius vakare aukojo šv. mišių auką, dalvaujant verkiantiems parapijieciams. Pamošlo metu iis praše visus tikinčiuosius tik meile ir malda atsakyti už neapykantą ir skria-

das — Nukryžiuotojo Jėzaus Kristaus pavyzdžiu. Vaikučiai, suklupę po kryžiumi, dėkojo, kad geras Dievas jiems padėjo neišsiagiasti pareigūnų grasinimui ir teisme pasakyti visą tiesą.

Antrą teismo dieną į salę įleido dar mažiau žmonių. Salėje sédėjo vien tik pareigūnai. Kunigui atėmė teisę turėti liudininkus. Vos paskelbus teismo pertrauką, į salę įpuolė du milicininkai ir be jokios priežasties išvedė vienintelę salėje buvusią liudininkę. Tuoj po to į salę įėjo Molėtų milicijos viršininko pavaduotojas Tamašiūnas. Prie durų stovėjė čekistų agentai parodė į mane pirštų ir pašaukė: „Šitą griebk!“ Jis griebė man už rankos, kurią aš išlaisvinau, bet prišokė du milicininkai užlaužė man rankas už nugaros ir išvedė iš salės, neleidę pasiimti rankinuko. Mus abi padodinė į mašiną ir Tamašiūnas nuvežė į miliciją. Ten buvo milicininkai juokėsi, esą užprogramuota grubialiai iš salės išvesti dvi, kad visi būtų išgasdinti. Sulaukytoji moteris buvo 4 vaikų motina, tik po skrandžio operacijos, o jos trečioji dukrelė Teresėlė po vakarykštio gąsdinimo teisme sunkiai sirgo. Visa tal papasakoja milicijos vyresniajam ir prašiau ją išleisti, nes jis žino, kokios mes „musikalėlės“. Jis pasišaipė iš manęs, bet po pusvalandžio moterį įsodino į jos kolūkį važiuojant autobusa, įsakės vairuotojui neišleisti jos pakelyje, kad nesugrįtų į teismą. Moteris buvo labai išblyškusi ir verkė, taip buvo išsigandusi.

Teismui pasibaigus ir kunigą išvežus į Vilniaus Lukiškių kalėjimą — 1 m. griežto režimo, į miliciją sugrižo Tamašiūnas ir triumfuodamas man pasakė: „Nuteisėme kunigą!“ Po to palaikino, jog mane sulaikė, norėdam, kad salėje būtų ramybė. Salėje niekas netriukšmavo, teisėjas né karto manęs neperspėjo, kokios jis ramybės norėjo, taip man ir nepaaiškino.

RAGAUSKAS GUDRESNIS

Kai Tamašiūnas émė juoktis iš tikėjimo, jam pasakiau, kad negalima juoktis iš to, ko nepažisti: Besikalbant apie tikėjimą, Tamašiūnas man pasakė: „Religijos klausimu esi apskaičiusi, bet Ragauskas už pačią gudresnis buvo. Skaitei, ką jis raše?“ „Taip, skaiciuojau jo knygas, bet prieš mirtį ekskun. Ragauskas gailėjosi, kad taip raše, šaukėsi kunigui, bet du čekistai visą laiką saugojo jo palatos duris ir nieko iš lankytojų neleido. Ligoniés personalas girdėjo, kaip jis garsiai meldési, kalbėjo Dovydo atgalios psalmes „Pasigailėk manęs, Dieve...“ ir kitas, paaiškinau jam. Tamašiūnas sutriko ir kiek pagalvojės pasakė: „Ragauskas prieš mirtį meldési todėl, kad buvo suvaikėjęs...“ Nustebus iškviesti: „Vos keliis ménės išmokėtės jo mirtį buvo Ragausko vardu išspausdintas respublikiniame laikraštyje straipsnis, o juk suvaikejusių autorių straipsnių nespausdina? Ragauskas teturėjo 60 metų, sirgo skrandžio vėžiu ir po 2 mén. po straipsnio parašymo jis suvaikėti negalėjo.“ Tamašiūnas patylėjo ir nukreipė kalbą į kitą temą. Taip tad jis pirmas iš valdiškų bedievijų viešai — visų milicininkų akiavaidzoje paliudijo, kad ekskun Jonas Ragauskas prieš mirtį meldési. Tebus jo vėlei Viešpatas

gairestingas! Po to Tamašiūnas atidavė man mano rankinuką ir pasą, kurį paémė mane išvedant iš teismo salės, prieš tai padarę iš pasto užrašą dėl Vilniaus KGB.

Jau ruošiausi išeiti, kai stai-ga atsidarė durys ir į kambarį įgriuvo girtutėlis Molėtų KGB viršininkas. Pamateis mane, svyruodamas puolė artyn ir, daudžydamas kumščiu stalą, šaukė: „Ko tu čia atvažiavai? Ko tau čia reikia? Kam tu jis gini? Kas jis tau? Ar žinai, kad jo rankos kruvinos?..“ Jo įtūžis buvo toks didelis, kad šaukiant seilės taškėsi iš jo burnos į visas pu-ses. Buve kambarį milicininkai pasislinko nuošaliai į kampus. Aš jam ramiai palaikinai, kad mano a. a. mama ir kun. A. Šeškevičius kartu mokėsi Biržų gimnazijoje, todėl jis gerai pažinojo ir visada gerbė, o aš taip pat gerbiu visus kunigus. Toliau jis šaukė, kad viską apie mane žinąs, turės užrašytus mano pokalbius su kunigu ir t. t. „Man nei kiek neįdomu, ką jūs turite.“ — atsakiau jam. Po kiek laiko, man ramiai atsakinėjant, KGB viršininkas aprimo. Buvo vidurnaktis, kai mane išleido į milicijos. Pirmą kartą taip aškiai pajautau, kokie yra nelaimingi tie, kurie neturi tikėjimo ir meilės. Mačiau, kaip kun. A. Šeškevičius su meile priimta už juos kančia — kalėjimas — palietė jų širdis ir sąžines. O jei daugiau atsirastų žmonių, pasiryžusių su Kristumi eiti į Golgotą ir mirti už juos!

Po kun. A. Šeškevičiaus teismo labai greitai buvau iškvesta į Vilniaus KGB, kur čekistas Gudas ir čekistas Kolgovas barė mane, kad išdrįsau kun. A. Šeškevičiui pasamdyti advokatą. Gudas grasinio išmesti mane į darbo, atimti kooperatinį butą, išvyti į Vilniaus, susidoroti su mano broliu Jonu Sadūnu. Man neišsigandus, Gudas émė šaukti: „Mes tau iškelsime tokią pat bylą kaip Šeškevičiui, ir sédési kartu su juo kalėjime!..“ Atsakiau, kad su džiaugsmu sustinku už tiesą pakentė. Cia Gudai nėravai neišlaikė, ir jis, trenkės durimis, išbėgo į kabinetą. Išitikinė, kad jų grasinimų neišsigandau, paleido, bet nuo to laiko, anot Kolgovo, seké mano kiekvieną žingsnį. Aš tai pastebėjau tik 1974 vasarą, prieš sava vo areštą.

RANKAS AUKŠTYN!

Dažnai mane visur sekiojo du — trys KGB agentai. Pasiruošiai kratai — sunaikina ar paslepia viską, dėl ko kiti, mane suėmus, galėtų turėti nemalonumų — būti tardomi: man rāsyti laikus, adresus, žmonių darbo ar namų telefonų numerius ir t. t.

1974 m. rugpjūčio 27. pasimėlusi Aušros Vartų Gailetingumo Motinos koplyčioje, pereidama namo, parsinešiau „LKB Kronikos“ 11 nr., pasiryžusi per-rašyti. Kartu parsinešiau atakan Petro Raudos padovanotą mažą rašomąją mašinėlę. Jeidama į savo butą Architektų 27—2, tarpduryje sutikau broli, išeinanti į polikliniką, ir net nespėjau su juo pasikalbėti. Savo kambarijoje pradėjau perrašyti „LKB Kroniką“. Tai išgirdusi mūsų buto kaimynė — KGB informatorė, ko tada net neįdriau, paskambino telefonu į KGB ir pranešė, kad aš rašau mašinėle. Apie tai man per tardymą išsitarė maj. čekistas Vytautas

Pilelis: „Tau visų gaila, o tave nepagailejo, vos pradėjai rašyti Kroniką, tavo kaimynėmums tuoju telefonu apie tai pranešę!“ I tai jam atsakiau: „Jei jis tai padarė įsitikinus, kad daro gera — gerbiu ją, o jei dėl išskaičiavimų, labai jos gaila“. Ta pati kaimynė — pedagogė, kai atvažiavę čekistai apsupo nama, jų pasiusta bėgo į polikliniką sužinoti, ar greitai brolis sugrižė namo, mat čekistai nutarė į butą įėti kartu su juo, ir taip netikėtai užklupti mane be-rašančią. Jie taip ir padarė: kai tik brolis sugrižo, į mūsų butą sugriuoja visas būrys čekistų. Trys iš jų atidarė duris į mano kambarį ir, pamatę mane sėdinčią prie rašomos mašinėlės ir besikalbančią su netoliiese sėdinčia Brone Kibickaitė (mano geriausia drauge), émė garsiai šaukti: „Ramiai! Né iš vietos! Rankas aukštyn!“ Nusišypsojusi jų paklausiau: „Ko taip šaukiate? Ar atominę bombą pama-te?“ Tai pasakiau taip ramiai, kad Bronė pamanė, jog atėjo mano pažstamiai ir nori ją išgasdinti. Ji jų paklausė: „O kaip jūs čia patekote?“ Jie neatsakė į, tik pareiškė, kad turi kratos orderį ir darys kratą. Patarė atiduoti viską, kas inkriminuoja ma. Atsistojau ir pasakiau: „Jus visų labiausiai domina „LKB Kronika“, štai jis. Daugiau pamanė nieko nerasite. „Sėskis prie mašinėlės, — šaukė čekistas. — Nuotrafuosime“. „Jei norite fotografiuoti, sėskite patys“, atsakiau jiems ir pasitraukiau nuošaliai. Man ir Bronei liepė stovėti prie sienos, kambario kampe, ir niekur nevaikščioti. Pradėjau kratą, o mudvi, kad tuščiai neleistume laiko, émė garsiai kalbėti rožančių: „Jūs darykite savo darbą, o mes — pasimelsime.“ Vargšai čekistai jautėsi labai nesmagiai, kad mes jų nė kiek neišsigandome ir ramiai meldžiamės, visai į juos nekreipdamos dėmesio. Ipusėjus kratai, Bronė Kibickaitė čekistai išsivežė į jos bute, Tiesos 11, b. 38, padarė kratą, bet nieko „nelegalaus“ nerado. Dar vėliau į KGB būstine (irštav) išvežė brolį, kad vėliau be jo, be manęs ir be orderio jo kambarijoje padarytų kratą, visai nereaguodami į mano griežtą protestą dėl sergantio brolio terorizavimo. Čekistams viskas galima...

Kratos metu čekistai paėmė tris įvairius „LKP Kronikos“ numerius. Vėliau jie émė ir neše K. tiki norėjo, man neparodydam, ir į kratos protokolą nejrašydami. Taip dingo mano užrašai su religinio turinio mintimis, kai kurios nuotraukos ir t. t. Adresai buvo gerai paslepinti, ir jų nerado. Staiga vienas iš čekistų nudžiugo, nes rado keliis man rāsyti laikus: „Laiškai!“ Aš netikėtai greitai prie jo priskokau, išplešus iš rankų laikus, suplėšiau juos į skutelius, o čekistas šaukė: „Atiduok!“ Greit įšokau į šalia koridoriuje esantį tualetą ir stipriai vandens srove viską nuleidau kanalizacijos vamzdžiai žemyn. Čekistai tokios staigios mano reakcijos ne laukė, o kai susigriebė — buvo per vėlu. Taip nuo tardymų, o gal ir kratu buvo išgelbėti man rašę žmonės. Atsipeikėj čekistas apsupo mane, šaukdami, kad išveš į KGB, o kratą baigs vieni. „Galite išvežti, — sutikau, — dabar aš rami, nes žinau, kad dėl manęs niekas nenukentės.“ Manęs neišvežė, nes krata éjo

ŠIS TAS IŠ GYVENIMO

Esu gimus 1910 m. Tauragės apskr., Eržvilko valsč., Fermų kaimė. Bakūželė buvo nedidelė, asla iš molio. Augom dviese su sesute. Prisimenu, kaip pasisėmusios pelėnų, lygindavome duobes asloje.

Mama buvo išmokusi patį pasirašyti pavarde. Tėvelis išėjo į 1914 metų karą. Grįžo 1917 m. Tada nutarė mane mokyti. Samdė mokytoją, ir aš išlaikiau į Raseinių gimnazijos pirmąją klasę. Labai norėjau būti mokytoja, todėl iš antrosios klasės persikeliau į Tauragę ir 1932 m. baigiau mokytojų seminariją. Gavau paskyrimą dirbtį mokytoja Žakalinių pradinėje mokykloje. Žem. Naujestyje prasidėjo mano savarankiskas gyvenimas. Uždirbau gerai, pradėjau gražiai renglis, gardžiai pavalygti. Dalyvavau šaulių, skautų ir jaunalietyvių organizacijose. Dainuodavau chore, giedodavau bažnycioje. Po trejų metų persikeliau į Garliavos pradinę mokyklą o iš ten į Seredžių. Cia suradau gyvenimo draugą ir 1941 m. ištėjau. 1942 m. vokiečiai vyrau suggavo ir išvežė į frontą. Likau gyventi su 2 mén. berniu. Bet, laimei, po 9 mėnesių vyras susirgo, ir jis paleido. Kiek geriau pasidarė gyventi, bet neilgal, nes rusai vijo vokiecius. Žmonės bėgo kur kas galėjo — tai į Ameriką, tai su vokieciais į Vokietiją. Mes pasitraukėme iš Seredžiaus, persikelėme į Eržvilko valsčiaus Fermų kaimą. Cia dar tris mėnesius buvo vokiečių tvarka, o paskui užėjo rusai, ir mes persikelėme su šeimą į Eržvilką. Vyra prikalbėjo dirbtį valsciaus sekretoriumi. Aš išdarbiniai mokytoja Eržvilko vidurinėje mokykloje. Sekretoriaus pareigos buvo tokios: važiuoti pas geriau gyvenančius ūkininkus, atimti iš jų turtus ir parvežti į Eržvilką. Tai jam labai nepatiko. Todėl jis iš ten atsisakė. Perėjo dirbtį į kooperatyvą buhalteriu. O Eržvilke tuo laiku jau vyko judėjimas. Daug žmonių bėgo į mišką, nes-nenorėjo rusų, bijojo gyventi kolūkiuose. Tikėjosi, kad ateis Amerika, išvaduos ir išvysim rusus. Tada ir mano vyras su kita 1946 m. kovo 22 dieną pasitraukė į mišką. Tada prasidėjo mano tardymas, kas antrą dieną turėjau pasirodylė milicijoje, reikalavo žinių, kurį aš nežinojau. Pagaliau visa tai labai įkyrėjo, mano nervai neišlaikė, ir padaviau pareiškimą atsiseptyti iš darbo. Išėjau į dekretines atostogas, švietimo skyrius atleido iš darbo. Tada suraše visą mano turą ir atėmė. Likau su dvieju mažais vaikais. Persikeliau gyventi į Fermas pas seserį. Cia gyvenau ir laukiau gimydymo. Gimus vaikui, 1946 m. rugėjė 1 d., išdarbiniai Jurbarko gimnazijoje.

Tuo metu buvo šaudomi miškiniai, juos atveždavo ir pameldavo miestelio viduryje. Kartą atvežė 11 vyru. Juos užkasė už kapų gegužės 25 d. Paskui atvežė 4 rusus, tarp jų buvo ir mano vyras. Jis buvo pats susisprogdinės, kai pajuto, kad apsupo. Jo niekas nepažino, tai ir manės niekas neatvedė prie jo atpažinti. Visus sumetė į išvietės duobes prie mokyklos.

Toje vietoje, kur buvo palaidoti tie 11 vyru, miškiniai ant aukšto stiebo iškelė vėliau. Padėmės vėliau, stribas Tamašauskas puolė ją ištraukti. Kaip traukė, taip ir sprogo granatos, o Tamašauską sudraskė į gabalus. Tada žmonės sukūrė net dainą.

Gyvendama Jurbarke, vis norėdavau aplankyt i savo seserį.

Kartą dviračiu išvykau į Eržvilką. Dvirati palikau pas pažiamą, o pati, sutikus mokytojos broli, ėjau per Eržvilką. Tuoj mudu pamatė girti stribai ir abu areštuojau. Uždaro į vieną daboklę. Sėdim ant šiaudų ir galvojam, kas bus toliau. Kai sutemo, prasidaro durys ir pasirodo stribas Žičkus. Moterie, išeik, nes nėra teisės su vyru vienoje kamerioje būti. Einam pas vyriausią. O jie gyveno „spitolėje“. Tai buvo ilgas namas apie 10 kambarių, kuriuose gyvendavo bažnyčios tarnai. Pamačiau tokį vaizdą: kambariuose gulėjo girti stribai, o takas praeiti siauras. Jie mane tempe, draskė prie save, kur kuriam buvo patogiau. Taip stumdoma, ląsoma, nuslinkau pas vyriausią. „Na, tai kur tavo vyra? Ach, nežinal. Tai aš dabar sių naktį tau atlikuoduj, ką nori, tą daryk“, — pasakė mano palydovui. Grįžtam vėl pro tas pačias pinkles ir lästies glamoniją rankas. Išėjau, galvoju, ką dabar bus. Užvirė kraujas. O mano palydovas vos paeina, dar ima mano ranką ir deda prie savo pistoleto. Galvoju, imti pistoleto ir šauti jį, o paskui į save, bet kas, jei ne užtaisyta? „Girdėjai, ką sakė vyriausias! Esi mano valioje, ką noriu, tą galiu daryti“. Einam per bažnyčios šventorių. Kai išėjom pro varteilius, prie tako labai status Saltonos krantas. Staiga man kilo mintis. Sukaupiau visas jėgas ir kaip stumiau jį. Jis kūliais nusirito pakalnėn. Tuo tarpu aš spėjau perbėgti gatvę ir jeiti pas žmones į kambarį. Kol jis iš ten išlipo, turbūt nesupratu, kur aš galėjau pabėgti. Ryta šeštą valandą išvykau, nors kiekvienas medis man buvo panašus į žmogų. Tada Eržvilke išautėjo šie stribai: Žičkus, Ribakovas (dabar Adakavo invalidų namų vedėjas), Gramaila, Riklikas, Tamašauskas ir kiti.

Jurbarkė metus gyvenau gerai, ir niekas nieko nesakė. Bet štai kartą pakviečia mane į Sau-gumo komitetą. Na, vėl prasidėjo tardymas. „Gera“, — sako, — tavo vyras buvo blogas, o tu mums gali būti gera. Tu būsi mums žinių perteikėja“. Nors aš priešinasi, nenorėjau, bet niekas nesutinka su tuo. Taip, sako, o mokytojos Bylaitė, Juškevičienė, Mozūraitė ir kitos, kas kalbės prieš komunistus, su-rašyk tuos klausimus ir mums parašysi. Taip kartą per savaitę turėsi suteikiti žinius. Pirmasis mane tardė ukrainietis, tas nieko neišspėsė, antras russas, o trečias lietuvis — Pocius. Nieko gero iš manės nesužinojo ir per paskutinį tardymą. Pasakė: „Mums seniai tave reikėjo išvežti, per ilgai mes su tavimi terliojamės“. Vos spėjau grįžti, tuo atvyko išvežti. Esu dėkinga mokyklos direktoriui Dėjui, kad jis išmokėjo man mėnesinių atlyginimą. Išvežė mane su trimis mažamečiais vaikais ir sena mama. Važiavome visi užkaltuose vagonuose po 4 šeimams dviejose aukštuoose. Valgyti ir gerti duodavo kartą per dieną. Per važiavus Uralo kalnus, retkarčiais atidarydavo duris, kad gautume gryno oro. Pagaliau pasiekėme mums skirtą vietą Nižnij Udinsko rajone, Irkutsko srityje. Išlipė iš vagonų, patėmėme savo pirklius, kurie dalijosi atvežtuosius. Mus, dešimt šeimų, paėmė prie nusakiniu punktu. Tai buvo gyvenietė Vitebsk miške. Cia bateko šios šeimoms: Alijošaičių, Petraičių, Rukšnaičių, Stankaičių, Tarvainių. Rudakiens ir Nanbarų

šeima. Nanbaras greit mirė, o jo dvi mergaitės išvežė kažkur į internatą.

Pirmaisiais ir antraisiais metais buvo badas. Eidavom į kolūkio laukus už 5 kilometrų pasirinkti sušalusį bulvių ir viravavom sriubą. Daugiau uždirbdavo tie, kurie eidavo į mišką raižyti medžių, o vasarą — rinkti sakų. Aš negalėjau rinkti sakų, nes tuo ištindavau. Tai mano darbai buvo po namus — skaldyti maikas, tinkuoti, balinti. Labai kankindavo parazitai, ypač „moška“ (labai mažos muselės), be to, blakės, tarakanai ir utėlės. Būdavo, atsigulamant žemės, apsipilam aplinkui vandeniu, tai blakės užlipa ant lubų ir iš ten krinta kaip lietus ant žmonių. Labai skaudėdavo rankos ir kojas.

Nors kankino vargas ir skurdas, bet mes nepalaužome. Su-sirinkdavome žemės vakarais ir daunuodavome lietuviškas dainas, išvėdavome Kalėdas ir Velykas. Aš iš visų Vitebsko gyvenančių uždirbdavau mažiausiai, nes mano šeima — 5 žmonės, o darbininkai aš viena. Kai susirinkti pradédavom dejuoti, almanuoti, aš jiems uždaunuodavau: „Nenultūskit, draugai, ateis puikūs laikai, kai nuplyš batukai, atsakys rubliukai. Pušę rublio teturiu, kaip aš puikiai gyvenu“. Mirus Staliniui, lyg laisviaus pasijutome, buvo galima išvažiuoti aplankyt lageriuose kalinius. Taip Ruda-kienės duktė Erna išvyko aplankyt savo tėvelio. Ji parsivežė kalinių adresu: Balčiūno Kęstučio, Kiemaičio Vytauto. Mer-gaitės rinkdavosi pas mane ir kurdavome atsakymus į laiškus. Būdavo labai įdomu.

Vieną pavasari mūsų ūkvėys išvyko į gyvenvietę už 12 km ir negrįžo. Po trijų mėnesių grįžo arklys. Pasirodo, kad jis buvo sučiupę žmogėdros ir suėdė. Žiemą mums atvežė parodyti tuos žmogėdras. Jie buvo tris. Jau buvo suėdė 17 žmonių, 5 moteris, bet moterų mėsa ne gardi. Buvo surasta ta vieta, kur jie užkasė kaulus, paskui juos parvežė. Žmona spaudė, spar-dė tą vyra, mušė rankomis. Baisu buvo žiūrėti.

Labai įdomiai atrodydavo žmonės, kurie eidavo mišką nu-sakinti. Vienas didelis maišas kuoliukų po viena pažastimi, kitas — maišas piltuveliu po kiti, priekyje kūjis kokių 2 kg. dar iešmas ir ant kaklo kopėtios. Miške dirbdavo po 12 valandų.

Po šešerių metų mane įdarbiuno vaikų darželyje auklėtoja valytoja. Tada jau bent pavalygti galėjau. 1957 m. kovo mén. gavau reabilitaciją grįžti į Tėvynę be turto gražinimo. Parašau į Lietuvą 18 laiškų ir ga-vau pinigų, tada galėjau grįžti į Tėvynę.

Sugrižau pas seserį į Fermų km., Eržvilko valsčiuje. Į darbą niekas nenorėjo priimti. Mano laimei, Skaudvilėje švietimo skyrius vedėja pavadavo buves mano mokinys. Jis paskyrė mane dirbtį Rutkiškių aštuonmetėje mokykloje, paskui perkėlė į Nemakščių vidurinę mokyklą, kur ir dirbau iki pensijos. Visą laiką buvau sekama, ieškojo visokių priekabių darbe, laikė nepatikima. Kai tik suėjo metai, išėjau į pensiją.

Dabar Jurbarke susitinkame su būvusiais tremtiniais Rūda-kaitė Erna-Petrikiene, Mijošai-tyte Vlade, Balčiūnu Kęstučiu ir kitais. Dalijamės prisiminimais, išpūžiai.

Marija PILKAUSKIENĖ

Sudegintos sodybos

1944 m. gruodžio 23 d. Kėdainių apskr. (dab. Raseinių raj.) Ariogalo valsč., Grajauskų kaimme buvo sudegintos 7 sodybos:

Kazimiero Zongailos (28 ha), Je-ronimo Adomaičio (apie 20 ha), Prano Daugnoros (40 ha, sudegė tvartas ir svirnas), Antano Kostyro (18 ha), Prano Lukošiaus (14 ha), Stasio Stenilio (10 ha), Kazio Rainio (5 ha, Noliečių km.). Pagal gyventojų pasakoju, pavakare nuo Arlo-galo iš priešingų pusų vieškeliu atvažiavo po du—tris sunkvežimius su kareiviais ir vletiniuais bei Ariogalo stribais. Iki tol buvo ramu. Miškiniai beveik laisvalai valkščiodavo po kalmai, uždavo pas ūkininkus pavalygti, net šokdavo vakarėluose. Kūčių išvakarėse šaudydami kareiviai apsupo kalmai iš dviejų pusų. Zvimbė kulkos, šaudė ir iš padegamų. Šuviams nuliūlus, suliepsnojant sodybos. Ant kai kurių trobų buvo plamas Eibolas ir uždegama. Taip sudegė ir mūsų sodyba, išskyrus rūsiuose vištadim, kurių stenos buvo murinės. Sudegė gyvenamas namas, svirnas, išvaras, daržinė, klojimas, pirtis, malkinė. Polenais pavirto viskas, ką žemdirbiai per gyvenimą uždirbo. Žmonės puolė gelbėti ne turtą, maistą ar drabužius. Jie plimiausiai stengėsi išleisti gyvulius iš liepsnojančių tvartų.

Per susišaudymą žuvo keletas vletinių ir nepažįstančių minkinių. Porytojau dieną jie buvo surinkti iš viso valstiaus ir suguldyti (apie 15—20 jaunuolių) pusuogių Ariogaloje. Vėliau nežinia kur juos išvežė. Savuosius vletinių dar pirmą naktį slaptai palaidojo kapinėse (jei būtu žinoję, kad likusieji bus talp išniekinti, gal būtu užkasę visus). Tą dieną jie ir kiltas suimtuosius išvežė į Kėdainių kėlimą.

Išleidusi tėvą, apstrengiau ir išėjau namo. Šeši kilometrai kelio, nerimo ir nežinojau... Kur astuoniolikmetis brolis? Ar mama dar rastu gyvą? Namų, žinojau, jau neberasiu. Tai buvo balsi žemės kellenė penkiolikmetė. Peržengusi savo „kalmaras, pakelėje pamačiau pirmą lavoną. Čia pat buvo upėllis. Man atrodė, kad jis krentuose — vien lavonai. Bijojau, bet jis reikėjo perelti... Bėglė žemyn ir vėl aukštyn į kraną. Paskui jau ne keliu, o tiesiai, per laukus prie dar tebesmilkstančių namų; kruvos degėsių, kellos klaikiai karksinčios vištos išdringai styranciamė sode išdraskytos bitės... Dešimt avilių — tėvo džiaugsmas ir pasidžiavimas...

Tegul numirs su manimi tas atsiliekinimas su tėvike, tas susižirkimas su mama Kūčių valkarą, tos padegėlių klapojės... Juk mano tėvui, brolui ir daugybei kitų teko žymiai baisesné dalia — kalnių, tremtinų dalia. Kančia neldejuojama, skausmas nelšmatuojamas.

J. ZONGAILAITĖ-AJAUŠKIENĖ

Tremtinų keliais

Mane 6-eriu, o brolis — 14-os

ir 16-os metų su mama nuteimė į

Krasnoarsko kr. Bugačansko raj., An-

garsą. Tik broliai gaudavo duonos.

Eidavau jos nupirkti. Pardavėjas,

metydamas, kokios dideles nuo el-

kių mano akys, duodavo man nors

mažytė plutele. Tai būdavo žvėntė.

Kartą mama iškeitė pataulus į kib-

rėlių bulvių. Supjaustė dvi bulves ir

lūvirė didžiulį puodą sriubos. At-

simenu, kaip sočiai valgėme...

„Ir vis dėl to nežmirėme. Po 13 metų grįžome į Lietuvą. Laime, kad iš tėlių, kaičiusių 10 metų Vorkutes lageriuose, dar teko susižinti ir ap-

kabinėti.

„Dievas neapleidžia smilgos pa-laužtus, neapleidžia mūsų Lietuvos brangios.“ — kartodavo mama. Ji buvo iš Lietuvo.

R. ALMINAUSKAITE-KONCIENE

● PO TO, KAI RAŠFME ● PO TO, KAI RAŠFME

„Tremtinio“ 2 numeriję buvo publikuota Džezkazgano kalinių nuo-trauka. Viduryje, tarp baltais baltiniu apsirengusiu vyru, sėdi ir mano svainis Drevinskas Albinas, Juozas.

Šiuo metu jo tarp gyvujų nėra. Mire vos sulaukės pensijos. Jo žmona, t. y. mano sesuo, iргi mirė. Liko jų sūnūs.

Kad jis buvo telistas, teko girdėti iš kaimynų, bet kokias metais, kiek metų buvo tremtinys, kada grįžo į kokoje vietoje buvo išremtas, pagal koki straipsnį nuteistas, už ką — tikrą žmlyną neturiu. Kaimynai pasa-

kojo, kad jis buvo nuteistas 10 metų kalėti už Lietuvos himną.

Ji išvežė iš giminės, Būčų rajono, Nemunėlio. Iš kalėjimo grįžo į Ramygalą. Sukūrės šeimą, cia gyveno iki mirties.

Prāome atsiliepti galincius su teikiu konkretesni žmyni apie jo buvimą lageryje ir tuo padėti jo valkams nalaiktiems Rūteniui ir Gintarui Drevinskams, gyvenantiems Panevėžio

1990 m. gegužė

TREMINTINYS

7

SUSITIKO BUVĘ LIETUVOS PARTIZANAI

Balandžio 21 d. Alytuje įvyko „Taurė“ ir „Dainavos“ apygardos partizanų, jų ryšininkų ir rėmėjų susitikimas. Jis organizavo Tremtinį sąjungos tarybos narę, buvusi partizanė Marija Gražulienė ir Alytaus skyrius.

Netūlitas giesmei „Lietuva brangi“, susirinkus B. Brazdžionio posmaiems pasveikino A. Jasinauskas. Jis pabrėžė, kad buvę rezistentai privalo buti atspara Lietuvos Respublikai, ramstis abejojantiems ir svyrusiantiems.

Renginio dalyviai tylė minute pagerbė žuvusius už Tėvynės lipse.

M. Gražulienė pradėjo diskusiją,

kaip išsaugoti istorinę alimintį.

pasilėpė pris Tremtinį sąjungos įsteigtį buvusių rezistentų sekocij. Taip būty geriau tarkysi istorinę medžiagą, nagninti specifines problemas ir susiburti daugiau žmonių. K. Savicius pasilėpė sij darbą koordinuoti per Tremtinį sąjungos skyrius.

Tremtinį vardu susirinkusius pasveikino E. Miglinaitė-Biležienė.

M. Gražulienė priminė svarbiausią šio susitikimo tikslą — organizuoti istorinės medžiagos kaupimą. Nutarta išrinkti koordinatorius.

Idomiu minčiu apie partizanų perlaidojimą išsakė K. Radžiukynas. Jo manymu, kai kur buvo paskubėta, neatlikta ekspertizė, net neštogra-

uojama. Leikas pagalvoti apie perlaidojimo reikalių komitetus visuose rajonuose.

Jis išskelė mintį, kad ir simbolika pagal regionus turėtų skirti partizanų kampus.

K. Radžiukynas pabrėžė, kad reikių pažymeti viešas, kur vyko mūšiai, surasti ir atstatyti bunkerius. Jie būtų idomūs istorikams ir visuomenei.

Laisvės kovų ansamblis padalino Dzūkijos partizanų dainų, paskaitė eliérascių. Susitikimo dalyviai pasiskakė už Lietuvos Nepriklausomybę. Jie žino tikrą Laisvės kainą.

Dalia KUODYTE

Akloji 4, tel. 5 66 19.

Evangelikų liuteronų kunigas Jonas MIZARA. Suimtas Kaune. Kalėjo Igarkoje, ten ir mirė. Su artimaisiais norėtus susirašinėti Rūta HAKAITĖ, 232028 Vilnius, Moksleiviu 2—1.

Kunigas profesorius Fabijonas KEMEŠIS, g. 1879 m., jūzės lietuvių visuomenės veikėjas, ekonomistas. 1902 m. baigė Kauno kunigų seminariją, 1924 m. Amerikos katalikų universiteta Vašingtone. Redagavo JAV „Draugo“, „Darbininko“ laikraščius. Vilniuje dirbo „Vilties“ redakcijoje. 1941—1944 m. dėstė Žemės ūkio akademijoje. Rašė politinės ekonomikos, etikos klausimais. 1946 m. buvo paskirtas Pandėlio klebonu. 1946 m. rudenį suimtas. Dvejus metus kalėjo Silutės kalėjime, vėliau Marinkėne. Nežinomas tolimesnis likimas, mirties aplinkybės, kur palaidotas. Rašykite 233000 Kaunas, Donelaičio 70b, „Tremtinio“ redakcija.

Justinas BLIUVA, Petro, g. 1918 m., Šakių apskr., Jenkų valsč., Užurų km. Suimtas 1944 m. rugpjūčio mėn. išvežtas į Lekėcius dingos. Zinančiu apie jo likimą ieško Ona KREIVAITIENĖ, Šakių raj., Jenkų pšt., Uzurų km.

Viktoras KLIMAITIS, 1947—1950 m. kalėjo Vorkutoje, dirbo šachtajoje Nr. 29 Manoma, kad 1950 m. žuvo, išvykus sprogiui šachtajoje. Zinančiu mirties aplinkybės ieško Algimantas MACIULAITIS, Kaunas, Gvardiečių 88—62, tel. 7292 40.

Jurgis DAPKUS, 1940—1950 m. buvo išremtas į Užurų raj., Tarčaičios km. Buvusio 6—7 klasės mokinio ieškuo suolo draugas Jurijus Vasiličiūnas ZINKOVAS, 660037 Krasnojarsk, pr. Krasnojarskovo rėbočio 64—11.

Ona VIDŪNAITĖ, mokytoja. 1934 ar 1935 m. gyveno ir dirbo Alytaus apskr., Simno valsč., Stebulių km. 1941 m. birželio mėn. išremta. Jos ieško Monika PERMINIENĖ, 235809 Klaipėda, Kretingos 4—12.

Danutė DIRGINCIENĖ, Biržų apskr. Parovėjos pradinės mokyklos mokytoja. 1941 06 14 su vyru ir keturiuose vaikais buvo išremta į Tolimuosius Rytus.

Vytautas BRASKIS iš Šiaulių. 1947 07 10 bėgo į Sedkirkečio, I. y. netoli Syklyvkaro, Komijos ATSR.

Jo ieško Povilas STAKIONIS, Šakiai, Vylauto 15a—27.

Kauniečiai Bronius BUTKUS, g. 1920 ar 1922 m., Jurgis KRIZINAUSKAS ar CMILIAUSKAS, Sigitas HOFMANAS, Antanas GARBELIAUSKAS (iš kur kiles neaišku) buvo tremtyje Kaune. Mickevičiaus 7. Šios žemos ieško Svetlana Aleksandrovna PETROVA, Tomsk, pr. Kirovo 22—431, tel. 23 24 37 ir Igoris Vladimirovičius PETROVAS, tel. 75 47 53.

Jonas MARCINKEVICIUS, Vinco, g. apie 1889 m. Suimtas 1941 m. birželio mėn. Apie 1945 m. pasenėli (Kauno raj., Slieduvos km.) alvažiavo moteris ir pasakė, kad J. Marcinkevičius mirė lageryje. Nei moters pavardė, nei jokalimo vieta nežinoma. Žiniu laukia Elvira MARCINKEVICIENĖ — APERAVICIENĖ, Kaunas. Kapsuko pr. 48b—12, tel. 74 09 51.

Aleksandras JUSKEVIČIENĖ su trimis vaikais Aldona, Danute ir Zigmu 1941 06 14 iš Tauragės apskr. (dabar Šilalės raj.), Laukuvos miestelio buvo išremtas į Komijos ATSR, Syklyvkaro, Slabados reidą. Tėvas Pranas JUSKEVIČIUS į Krasnojarsko kr., A. Juškevičienė mirė bedu 1943 m. Vaikai pateko į Slabados vaikų namus. Syklyvkaro ligoninėje mirė Danulė. 1946 m. birželio mėn. tetos Saulienės rūpesčiu, alvažiavę iš Lietuvos atstovai Marcelinas Ignatevičius (dabar gyvena Šilutėje) ir Monstavičius (jau miręs) parvezė į Lietuvą 33 ar 34 lietuvių vaikus.

Labai norėtų suresti mamos kapą, susiklisi su žmonėmis, 1941—1943 m. buvusiai tremtyje Slabados reidė ir požinojusiai Juskevičių žemaičiai Aldone JUSKEVIČIOTĖ-NAVICKIENĖ, 234930 Anykščiai, Ramybės 7—29.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 1942 ar 1943 m. išremtas į Šiaurę. Dirbo kateriję kapitonu padėjėju. 1954 m. gržė į Lietuvą. Jo ieško Vladimiras Michailovič SAROV, 634009 Tomsk, ul. Vandens 51—1.

Antanas MINIAUCKIS (nuotraukoje pirmas iš kairės) 19

Šakių raj., Lukšių apyl.
Plynų kalme gyvenanti Adele Naujokaitytė-Naujokaitienė-Mickaitienė 1949 m. Šakiuose iškėlė Lietuvos vėliavą. Už tai buvo kalinama, nutremta į Karagandos sriūtį. Spausdiname jos pasakojimą.

1949 m. Šakiuose gyvenome viename kambaryje: notarė Natalija Stankevičienė, gimnazistė, mano pusserė Valerija Užupyte, tarkautoja Zosė Ulinskaitė ir aš. Zosė Ulinskaitė su manė vasario 16 d. iškelti Lietuvos vėliavą. Pačios nudažėme medžiagas ir rankomis pasiuvoome. Iš berželio padarėme kotą. Žievės nelupome, kad būtų tikras. Vėliavą, apsigyniojusios ant krūtinės, neše Natalija su Valiute, o mudvi su Zose, prisišios virvute, vilkome kotą žeme, kad iš tolo nebūtų matyti. Atnešėme į turgavietę, vėliavą prirošome prie koto, o ji — prie kioskelio stulpo. Laukėme, kol vėjas supleveno, nudiugome ir išsiskyrusios po dvi parėjome. Vėliava iškabojo beveik iki pietų, nes buvo rūkas ir jš tolo nesimatė.

Liepos ar rugpjūčio mén. manė suėmė. Laukiau vyro pareinant pietų ir pamačiau ateinančiu iš saugumo. Darė kratą, bet nieko nerado — kai ištékėjau.

mano rysiai su merginomis nutrūko.

Saugumiečiai mane išsivedė „išsiaiškinti“. Bet man jau viskas buvo aišku. Išeidama nusimoviau žiedą ir atidaviau vyrui, atsisveikindama pasakiau, kad grįšiu, bet žinojau, kad ne

UŽ TRISPALVĘ

Pirmiausia suėmė Zosė Ulinskaitę, per žiaurius kankinimus ji išdavė į saugumą man liepė eiti pirma jų, lyg savanoriškai, o jie, eidami iš paskos, nurodė kur. Saugume mane iškrautė, kišenėje radę rožančių, išmetė į siukšlių dėžę.

Mane suėmė nėščią. Porą ménnesi išbuvo saugume, liepė ilgai stovėti, sutino rankos, kojos, aptino akys. Rudenį išvėžė į Marijampolės kalėjimą. Lapkričio 27 d. jame pagimdžiau Neužilgo mane iškviestę į raštynę ir perskaityė „OCO“ nuosprendį, kad teks 10 metų pataisos

darbų lagerio. Po to etapu išvėžė į Vilnių su kūdikiu. Jam rūbelių gavau iš namų. Iš Vilniaus vežė gyvuliniose vagonuose, man pasibaigė pienas. Vaikas verkia, o vandenį atneša iš griovio pasmirdus. Viena rusė iškvietė konvojaus viršininką ir išreikalavo, kad man duotų „kipiatoko“. Ji man davė pintą bandelę ir cukraus. Taip mes ir išmitome su vaiku į Karaganodas. Rusė buvo dainininkė ir uždainavo vagone.

Atvėžė į Dzezkazgano lagerį prie Karagandos. Išleisdavo vaiką maitinti, bet visur suskaičiavo kaip gyvuliai. Kai vaikui suėjo dveji metukai, vaikelį nuo manės atėmė ir išvėžė į vaikų namus. Išvėžant atskirą vaiką plaukučių. Atsiplėšiau palutės ir ant jos apipiešiau savo vaiko pėdukes ir delniukus. Neturėjau siūlų, tai prasiardžiusi kojinę, su tais siūlais pasiuva širdutę su savo sūnaus plaukeliais ir nešiojau ją su savimi visą laiką. Nupieštas pėdukes ir delniukus išsiuvinėjau, saugau ir dabar kaip skausmingą atmintį.

Dabar sūnus gyvena ir dirba Vilniuje.

Adelė Mickaitienė remia Sąjūdžio veiklą, jos sūnus Antanas Naujokaitis yra Zanavykų klubo narys.

Užraše
Adelė MOTIEJUNIENĖ

1945—1948 m. Pravieniškių politinės kalinių J. Jabloniskienės asmeniniai daiktai. E. KATINO nuotraukos

Ir ten buvo pakilusi mūsų vėliava

Esu Kingyro lagerio 1954 05 16—1954 06 26 sukilimo dalyvis. Kalėjau II zonoje (II lag. punkte). Mano numeris CO-201. Viskas prasidėjo gegužės 16 d. — émė griūtį vidinės užtvaros. 17-ąją atrodė ramu. Buvo šilta, tarisi pati gamta norėtų palengvinoti mūsų dalią. Kalinių kolonus su vilkšuniu ir ginkluotu sargybiniu palyda išejo į darbą. Po pamainos sargybinių netikėtai apsaudė gržtāčius iš vario rūdios fabriko. Tai ir buvo pretekstas sukilimui, kurį seniai brandino kalinimo nežmonišumas. Kiek žinau, vienas iš kalinių nesupratė komandos „stot“ ir žengtelėjo į kolonus priekį. Papliupusi į pirmąsias elies automato salvę, berods, du nušovė, keletą sužeidė. Patikrinimo strena buvo sutartas ženkla sukioti. Išsiveržus iš barakų minia žmonių čiupo rąstus ir émė ardyti mūrines viadus tvoras. Tokios trimetrinės tvoros buvo kiekvienamene barake. Kai kurios pertvaros labai greitai susmuko, tačiau pasiplyė kulkosvaldžių ugnis. Iš griuvėsių sukilėliai susikrovė užtvaras, bet per naktį buvo ne maža aukų. Iš mūšiškų žuvio sandėlininkas Kazys Slugždenis, ir, berods, Sutkus ar Zubrus (stambus piačiapetis). Zonu siejiniu nepavyko visiškai pralaužti. Auštant gegužės 18-ajai per III zonas vartus su vilkšuniais į virto automatais ginkluotas „nadzteratelių“ būrys ir émė žydyti be jokio perspėjimo. Draisiausieji bandė pribėgti ir atimti ginklus, bet nepavyko. Jie žuvo pirmieji. Nevilties apimta minia puolė per dvejas duris į baraką. Jos bereginėt užsikimšo. O švialai nesilievo. Prie durų greitai išauga krūva lavonų (apie 200). Maždaug 20 minučių joje gulėjau ir aš, sužestas į kąja. Kad greičiau baigusi su-

žiestujų almanos, žmogžudžiai į mūs paleido salvę sproginėjančiu kulkų. Liovėsi šaudę, kai viskas nutilo. Ant manės užvirto dar 4 lavonai. Gulėjome prie žudikų kojų. Kenčiau skausmą tylių. Kaip iš šito pragaro gyvas išėjau, ir šiandien nesuprantu. Tik Dievas ar lemtis išgelbėjo. Suvokės, kad žudikai tolsta link kilo barako, iš lavonų krūvos šokau prie durų. Paslėpusi į jas buvo užsildarę. Viša kruviną mane kažkas už apyaklės išitraukė į barako viđu, kažkas apiplovė, suplēše marškinius ir aptvarstęs pagulde ant manęs prie suželstojų. I baraką žudikai nesiveržė, jautė, kad lengvali nesusidoros. Po geros valandos krovinių mūšių atvažiavo kareiviai į lagerio viršininkas Golubjavas.

Kareiviai į kėbulus sukrėlavonius, šlaku apibarstė kraujo klanus į išvažiavo. Barakas vis dar buvo apsuptas žudikų. Golubjavas pareiškė, kad turime atiduoti žuželstosius, bet gyvieji bijojo atverti duris. Pagallau susiilarė, kad 4 sunkiai suželstos kalinių leis vežti į Kingyro miesto ligoninę. Ne trukus kilo panika, nes kažkas paleido gandą, jog tuos suželstosius kaip į amuos lavonus, buldozeriu užkasę Kingyro parkantėje. Vėl derybos su Golubjavu. Pagaliau jis sutiko, kad kalinių patys neštuvalis neštų suželstosius į lagerio ligoninę. Leido su sargyba 2 kaliniams mieste aplankysti ligonius. Įtampa kiek atslūgo. Golubjavas žodij tesėjo į jokių represijų neišmė. Vakarėjant žudikai apsupimą nutraukė. Visos 3 zonas susivienijo.

Palatoje gulėjau su Kunigoniū (vardo nepamenu). Jam kulkai nutraukė kairės kojos Achilo sausgyslę. Tai labai jaunas į kantrus vyras. Suželstojų dau-

gybė. Kalinys gydytojas dirbo be atokvėpio ištisomis paromis. Labiai rūpinosi sunkiausiais II-goniais, todėl Kunigonio kojos gerai nesugydė. Ją vėliau teko amputuoti virš kello. Grįžęs į lagerio, kiek girdėjau, gyveno Kretingoje.

Ligoninėje kelis kartus mus apklausė iš Karagandos atvykęs prokuroras, žadėjo bausti žudikus, bet „varnas“ varnui akies nekerta“.

Gegužės 26 d. sukilimui émė vadovauti kalinių taryba ir jos išrinktas Kuznecovas. Kiekvienos tautybės kalinių turėjo savo atstovus. Lietuviam vadovavo teisininkas Kondrotas (dabar jau mires). Kuznecovo asmens sargyboje buvo lietuvių. Tarp jų ir Jonas Česna (gyvena Kauno raj.). Taryba, remdamasi įstatymais, reikalavo, kad valdžia peržiūrėtų visų kalinių bylas, paleistų neplinamečius, sugrąžintų į gimtasių vietas vienos tremtinius, sudarytų jų valikams lygius mokymosi ir stojimo į aukštasių mokyklas sąlygas.

Kalinių laikėsi savo režimo, dieną ir naktį pamañomis buédavo svirtinimuo, kuriuo pasidarė iš statybinių laužo. Lageris tapo valstybėje. Turėjo savo valdžią, spaudą, akmenis ir karbido butelius. Kasdien tek davintis nuo kalnelių veržimosi. Ypač naktį. Taryba buvo labai sumani ir sukelė įvairių tautybų žmones vienos tremtinius, leistamas įvairių žemės bendram tikslui. Buvo dėmesys ir mūsų lautos tragedijai.

Turbūt niekur stalino meitas taip ilgai neplazdėjo Lietuvos trispalvę, kaip ta, kurią mūsų sukilėliai buvo iškélé lagerio. Jeigu greta kitų tautų vėliavų. Perrištos juodais kaspinais, jos iškabėjo II lag. punkte ant vanidentėlio bokšto tol, kol sukilimas baigėsi.

Palatoje gulėjau su Kunigoniū (vardo nepamenu). Jam kulkai

vėliavos mus dar labiau supienijo, padėjo laikytis kovos ritmo. Daug padėjo į bažnyčią. Nuostabiai draugiškai rikiuodavosi įvairių tikėjimų žmonės ir pagal eilę eildavo į valgykla meistis.

Ypač tragikas buvo birželio 24-osios rytas. Visas mūsų viitis į svajones užtemdė tankų buržinimas, patrankų ir automatių šūviai. Užpuolė jau ne atskirus barakus, o kartu visą lagerį. NKVD karinės pajėgos buvo didelės. Pirmuoju tankų smūgiu suskaidė lagerį. Apsupo likusius grupelėmis. Kovoti su tankais nėkas nebuvome pasirengę. Lavonai, lavonai, kas besuskalčius, kur šiandien dūli ištaškiai. Nebuvo leidžiamos mirusiuji nei į amžiną polissio vietą palydetti, nei kapo lankytī.

Kas besupras, kad ir ten buvo kovota už Didžiųjų mūsų tautos prisikėlimą. Ir ten buvo jungtasi į pogrindžio organizacijas, mąstyta apie tautos gerovę, šventos tautiškos šventės, leistos mažutis laikraštis „Vytis“. Jis rašyavo Pranas Paulauskas (dabar jau mires).

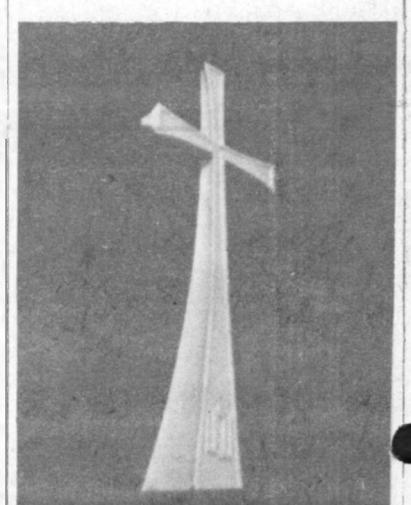
Joks žmogus nėra laimingas, kai nėra laisvas. Kad apgintume tėvų idealus, visada turime būti pasiruoše kaničiai.

1954 m. liepos 3 d. prekiniu traukiniu mane išvėžė į Fort-Vanino uostą, iš ten — į Kolymaj. Per apsupimą Kingyre mačiau po tankų vikšrais 2 moteris. Estė liko be abieju kojų, kita visai sutraukyta. Buvo keletas nušautų vyrų, bet aplink šešo balsesnis pragaras. Į baraką subėgusių žmonių minia atsiskė pasiduoti geruoju. Ją sutraukė tankai barakuose.

Didele, šiurpi auka Kingyro spec. kalinių sukilimas, bet jis palengvino tūkstančių vergų dalių.

Pranas SABONAITIS

SKELBIMAI

Kalinienuose (Šilalės raj.) ruošiamasi statyti kryžių — Lietuvos priekšikimo simbolij. jamzinant lietuvių tautos kaničias.

Projekto autorius Juozas Rupys. Pagrindinis organizatorius Kalinėnų parapijos klebonas kun. Petras Linkevičius. Labai daug paderda Akmenes cemento gamykla, vietinių gyventojai — ir aukomis, ir telkromis.

Kryžius bus pagrindinis akcentas numatomu pastatyti Kristaus kaničių (staciųjų).

Norinčius prisidėti aukomis ar kitokia pagalba prosome kreiptis adresu: Šilalės raj. Kalinėnai, Tiešioji 3, kun. J. Linkevičiui.

● ● ●

Dėkojame Algirdui MARCINKEVICIUI, Leonui CERSKIUI, Algirdui REKLAICIUI, Jonui DZERECKAI, Jonui GRIGORAVICIUI, MICIULIAMS, A. KUPCIINSKIENEI, B. MACIULIENEI, DAUTARTAITEI, Jėdvygai JASINAUSKIENEI, KALIBATAI, Jonui SLIESORAICIUI, aukojusiems Lietuvos tremtiniių sąjungai.

● ● ●

Zigmantas JASINSKAS, gyv. Krasnojarsko sri., Sorsk, 50 let. Okitebria 7—61, keistus butais su gyvenančiais Lietuvos.